

**LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI
USŁUG SPOŁECZNYCH
GMINY MIEJSKIEJ BARTOSZYCE
NA LATA 2026-2028**

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Miejskiej Bartoszyce na lata 2026 - 2028
został opracowany przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszczach.
Powstał w wyniku prac warsztatowych oraz konsultacji z podmiotami publicznymi i niepublicznymi,
działającymi na terenie miasta Bartoszyce oraz powiatu bartoszyckiego.

SPIS TREŚCI

WYKAZ PODSTAWOWYCH TERMINÓW I SKRÓTÓW	3
WSTĘP	4
I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	6
1.1 Potrzeby w obszarze wsparcia osób starszych	14
1.2 Potrzeby w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami	19
1.3 Potrzeby w obszarze wsparcia osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością	24
1.4 Potrzeby w obszarze wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego	28
1.5 Potrzeby w obszarze wsparcia dziecka i rodziny	33
II. CZĘŚĆ OPERACYJNA	37
2.1 Deinstytucjonalizacja wsparcia osób starszych	37
2.2 Deinstytucjonalizacja wsparcia osób z niepełnosprawnościami	39
2.3 Deinstytucjonalizacja wsparcia osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością	41
2.4 Deinstytucjonalizacja w obszarze wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego	43
2.5 Deinstytucjonalizacja w obszarze wsparcia dziecka i rodziny	45
III. FINANSOWANIE USŁUG	47
IV. MONITORING	48

WYKAZ PODSTAWOWYCH TERMINÓW I SKRÓTÓW

AR	Asystent Rodziny
AOOzN	Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością
BUTW	Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku
CIS	Centrum Integracji Społecznej
COM	Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne
DI	Deinstytucjonalizacja
DDS+	Dzienny Dom "Senior+" w Bartoszykach
DPS	Dom Pomocy Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
KIS	Klub Integracji Społecznej w Bartoszykach
KS	Klub Seniora w Bartoszykach
LPDI	Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MKRPA	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bartoszykach
MZ	Ministerstwo Zdrowia
NGO	Non-governmental organization – Organizacja pozarządowa
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
OzN	Osoba z niepełnosprawnością
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszykach
PCK	Polski Czerwony Krzyż
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PKPS	Polski Komitet Pomocy Społecznej
PZP	Poradnia Zdrowia Psychicznego w Bartoszykach
PZERI	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Bartoszykach
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie
SOSW	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bartoszykach
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy w Bartoszykach
UW	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie
WSM	Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bartoszykach
WWR	Wczesne Wspomaganie Rozwoju
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej w Bartoszykach

WSTĘP

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Miejskiej Bartoszyce (LPDI) został opracowany w efekcie współpracy instytucji samorządowych, podmiotów niepublicznych oraz organizacji pozarządowych. Plan zakłada rozwój usług społecznych dla pięciu grup wymagających wsparcia:

- osób starszych,
- osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin,
- osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością,
- osób w kryzysie zdrowia psychicznego i ich rodzin,
- rodzin z dziećmi.

Brak dostępu do odpowiednich usług społecznych powoduje konieczność umieszczania osób wymagających wsparcia w instytucjach całodobowych, takich jak domy pomocy społecznej, domy opieki, zakłady, czy schroniska. Większość osób starszych, chorych oraz osób z niepełnosprawnościami przebywa w tych placówkach do końca życia. Osoby bezdomne i z zaburzeniami psychicznymi spędzają w nich powyżej pięciu lat, a dzieci pozostają w pieczy zastępczej do osiągnięcia pełnoletności.

LPDI został opracowany zgodnie z krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi, w tym Strategią rozwoju usług społecznych oraz polityką publiczną do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.). Wzięto pod uwagę również Zdrową przyszłość - Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027 oraz Regionalny Plan Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.

Przygotowanie Planu odbywało się w trybie ekspercko-partycypacyjnym w okresie od grudnia 2024 do czerwca 2025 r. Prace nad dokumentem przebiegały w kilku etapach: organizacyjnym, diagnostyczno-operacyjnym oraz konsultacyjnym. W ramach etapu organizacyjnego, m.in. został powołany, Zarządzeniem Nr 19/2025 Burmistrza Miasta Bartoszyce z dnia 22 stycznia 2025 r., Zespół ds. Deinstytucjonalizacji, w składzie:

1. **Daria Bandura** - przedstawiciel Urzędu Miasta Bartoszyce,
2. **Joanna Bielicka** - przedstawiciel Powiatowego Centrum Rozwoju Edukacji w Bartoszczach,
3. **Katarzyna Bucior** - przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszczach,
4. **Grażyna Jaszcak** - przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszczach,
5. **Iwona Jedwabnik** - przedstawiciel Stowarzyszenia MONAR - Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Bartoszczach,
6. **Lucyna Jędryczka** - przedstawiciel Stowarzyszenia Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszczach,
7. **Marta Klimaszewska** - przedstawiciel Urzędu Miasta Bartoszyce,
8. **Sylwia Kondraciuk** - przedstawiciel Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Bartoszczach,
9. **Anna Leszczyńska** - przedstawiciel Domu Pomocy Społecznej w Bartoszczach,
10. **Sylwia Matyjasek** - przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszczach,
11. **Stefania Michalik-Rosa** - przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszczach,
12. **Ewa Milczarek** - przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach,
13. **Dominika Nowakowska** - przedstawiciel Szpitala Powiatowego w Bartoszczach,
14. **Aleksander Poddeneck** - przedstawiciel Parafialnego Zespołu „Caritas” Parafii św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Bartoszczach,
15. **Małgorzata Stankiewicz** - przedstawiciel Zarządu Rejonowego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Bartoszczach,
16. **Jerzy Szostak** - przedstawiciel Straży Miejskiej w Bartoszczach,
17. **Barbara Tucholska** - przedstawiciel Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu

i Współzależnienia „Szansa” w Bartoszycach,

18. Anna Żukowska - przedstawiciel Środowiskowego Domu Samopomocy w Bartoszycach,

19. Zdzisław Żytko - przedstawiciel Zespołu Administracyjnego Oświaty w Bartoszycach.

Do etapu diagnozy usług, usługodawców i projektowania Planu wykorzystano:

- dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane i rekomendacje/wnioski z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miejskiej Bartoszyce i Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla powiatu bartoszyckiego,
- dane ze sprawozdań zbiorczych MRPiPS,
- dane z raportów sumacyjnych sprawozdań MZ 11, 15, 19, 30, 89 przekazanych przez UW,
- dane z raportów o stanie miasta,
- dane ze sprawozdań o współpracy z NGO,
- dane uzyskane od podmiotów, m.in.: Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Policji, Straży Miejskiej,
- rejestry podmiotów świadczących usługi ze stron UW, gminy, powiatu, dane ROPS w Olsztynie, Sądu Rejonowego,
- rekomendacje i wnioski z Ogólnopolskiej diagnozy deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski i inne.

Prezentowane w LPDI dane liczbowe dotyczą w większości lat 2019-2023, w związku z tym, że opracowania dokonywano w pierwszym kwartale roku 2025, dane za rok 2024 były nieodstępne.

LPDI, zgodnie z wytycznymi MRPiPS¹, składa się z III części.

I część zawiera wnioski diagnostyczne z analizy danych zastanych MOPS, instytucji i samorządu; pracy warsztatowej z przedstawicielami podmiotów branżowych i samorządowych w pięciu obszarach: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osób w kryzysie psychicznym oraz rodzin z dziećmi.

II część, operacyjna, odnosząc się do przyczyn umieszczania osób w instytucjach całodobowych, wyznacza cele i projektuje usługi społeczne oraz działania im sprzyjające. Dotyczy zarówno usług organizowanych w społecznościach lokalnych w formie dziennej, mieszkalnictwa wspomagane i treningowego, jak również usług realizowanych bezpośrednio w domu, oraz e-usług.

Ważną częścią Planu Deinstytucjonalizacji jest **analiza możliwych źródeł finansowania działań i inwestycji w obszarze usług społecznych** w kontekście możliwości budżetowych samorządów i innych podmiotów. Proponowane źródła finansowania uwzględniają programy krajowe, europejskie i inne.

III część Planu określa sposoby monitorowania.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Miejskiej Bartoszyce uwzględnia analizę potrzeb wszystkich stron procesu organizacji usług - zarówno samych odbiorców, jak i potencjalnych dostawców usług społecznych.

¹ Plan został opracowany na podstawie Ogólnopolskich wytycznych tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych, MRPiPS, IPSS, Warszawa, luty 2024.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Miasto Bartoszyce leży w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Zajmuje powierzchnię 11,79 km². Na koniec 2023 roku zamieszkiwało je wg GUS 21.314 osób, w tym **populacja osób w wieku 60 lat** i więcej wynosiła **6.672 osoby**. Seniorzy stanowili 31,3 % ogółu mieszkańców. W porównaniu ze stanem na koniec 2019 r. liczba osób starszych zwiększyła się o 226, a liczba ludności ogółem spadła o 1.630.

W sytuacji konieczności zapewnienia całodobowego wsparcia mieszkańcy Bartoszyce kierowani są do różnego typu placówek całodobowych. W 2023 roku Gmina Miejska Bartoszyce poniosła odpłatność za 170 osób (53 w dps, 49 w Schronisku dla Osób Bezdomnych oraz 68 dzieci w pieczy zastępczej).

Koszty współfinansowania pobytów w placówkach wzrosły na przestrzeni 5 lat o 45%. W roku 2023 było to 3.655.571 złotych, w roku 2019 - 2.526.641 złotych.

Na przestrzeni okresu 2019 - 2023 liczba osób skierowanych do dps miała tendencję wzrostowo-spadkową, zaś liczba osób przebywających w tego typu placówkach utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Tabela 1: Osoby skierowane do domów pomocy społecznej

Rok	Ogółem osób skierowanych w roku:	w tym dla osób w podeszłym wieku, dla osób przewlekłe somatycznie chorych	w tym dla osób przewlekłe psychicznie chorych	w tym dla osób z niepełnosprawnością intelektualną	w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami
2019	4	2	1	1	-
2020	15	15	-	-	-
2021	17	13	3	1	-
2022	6	5	-	-	1
2023	8	8	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach za lata 2019-2023

Tabela 1a: Osoby przebywające w domach pomocy społecznej (stan na 31 grudnia)

Rok	Ogółem osób przebywających w roku:	w tym dla osób w podeszłym wieku, dla osób przewlekłe somatycznie chorych	w tym dla osób przewlekłe psychicznie chorych	w tym dla osób z niepełnosprawnością intelektualną	w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami
2019	50	29	10	9	2
2020	52	31	10	9	2
2021	57	31	12	11	3
2022	56	31	11	12	2
2023	53	30	10	11	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach za lata 2019-2023

Systematyczne zwiększenie kosztów ponoszonych za pobyt mieszkańców gminy w dps wynika ze wzrostu średniomiesięcznego kosztu utrzymania w placówkach.

TABELA 2 : Odpłatność² za pobyty w domach pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób przebywających w dps, za które gmina ponosiła odpłatność	50	52	57	56	53
Kwota	1.464.910,48	1.493.706,24	1.686.684,22	1.759.313,51	2.080.454,17

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS) dla Gminy Miejskiej Bartoszyce za lata 2019-2023, Sprawozdania merytoryczne z działalności MOPS w Bartoszycach za lata 2019-2023

² Tabela prezentuje koszty wszystkich DPS

Pomimo spadku w latach 2019-2023 liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z 1.093 do 770 rodzin (o 323 rodziny), nadal dominują grupy doświadczające długotrwałej, bądź ciężkiej choroby, niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i uzależnień. Do nich powinny być, w pierwszej kolejności, skierowane projektowane usługi społeczne.

TABELA 3: Przyczyny korzystania z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
	Liczba rodzin				
Długotrwała bądź ciężka choroba	483	448	416	366	359
Niepełnosprawność	403	368	305	292	299
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	127 (w tym 105 rodziny niepełne oraz 15 rodzin wielodzietnych)	103 (w tym 83 rodziny niepełne oraz 15 rodzin wielodzietnych)	85 (w tym 73 rodziny niepełne oraz 13 rodzin wielodzietnych)	65 (w tym 57 rodzin niepełnych oraz 11 rodzin wielodzietnych)	67 (w tym 54 rodziny niepełne oraz 12 rodzin wielodzietnych)
Przemoc	2	2	1	0	3
Uzależnienia (alkohol oraz narkomania)	78	64	62	63	59
Bezdomność	55	47	39	36	35
Razem	1.093	1.010	878	804	770

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach za lata 2019-2023

Powyższe tabele stanowią zestawienia najważniejszych danych ogólnych, wskazujących na konieczność rozwoju usług środowiskowych w kontekście grup już korzystających ze wsparcia oraz z uwzględnieniem procesu demograficznego. Szczegółową analizę obszarów deinstytucjonalizacji usług społecznych, opisy, zestawienia, potrzeby i usługi prezentują podrozdziały 1.1 - 1.5.

Osoby w kryzysach i potrzebujące wsparcia, zanim zostaną objęte pomocą o charakterze całodobowym, korzystają z dostępnych usług środowiskowych, dziennych, domowych.

Według badania sondażowego³:

- 20-25% seniorów deklaruje chęć opuszczenia domu pomocy przy wsparciu usługowym,
- 36% przebywających w domach pomocy społecznej stwierdziło, że mogłoby funkcjonować poza placówką, gdyby wcześniej otrzymali usługi opiekuńcze,
- 30-40% osób z niepełnosprawnościami w placówkach, deklaruje, że mogłoby przy wsparciu funkcjonować samodzielnie,
- 93% osób z zaburzeniami psychicznymi jest zdania, że należy zapewnić więcej usług środowiskowych,
- 78% wychowanków pieczy oraz 69% osób w kryzysie bezdomności wskazało, że ich najpilniejsza potrzeba to mieszkanie.

Projektowanie usług w środowisku opiera się o potencjał osób do ich realizacji - kadry oraz instytucji, w tym organizacji pozarządowych. Podczas prac nad Planem dokonano inwentaryzacji zarówno realizowanych usług - Lista Usług Społecznych - jak również analizy kadry i NGO (tabele poniżej), co pozwoliło na formułowanie koniecznych zmian, potrzeb oraz katalogu usług dla gminy miejskiej Bartoszyce. Wspomniana Lista stanowi dokument powszechnie dostępny, (opublikowany na stronach internetowych MOPS i Urzędu Miasta Bartoszyce) oraz będzie podlegała okresowej aktualizacji.

³ Dokonano badania ilościowego na grupie 3.518 osób oraz badania jakościowego w grupie 1666 osób. Grewiński M., Lizut J., Rabiej P. (red.) Ogólnopolska diagnoza deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski, ROPS Toruń / Uczelnia Korczaka, Elipsa, Warszawa 2024.

Tabela 4: Personel

Wyszczególnienie	Liczba osób
Personel (lekarze, pielęgniarki, fizjoterapeuci, wolontariusze i pozostali) pracujący ogółem w placówkach/zakładach stacjonarnej pomocy społecznej ogółem (łącznie z filiami)	85
Kadra wspierania rodziny i pieczy zastępczej:	6
asystenci rodzin	4
pracownicy dziennych form wsparcia	0
poradni	2
wolontariusze	0
Kadra w placówkach całodobowych na rzecz osób zagrożonych bezdomnością	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z lokalnych instytucji i podmiotów

Deinstytucjonalizacja usług społecznych w swoich założeniach przewiduje zmianę charakteru i formy działalności podmiotów oraz przygotowanie kompetencyjne kadry do rozwoju usług.

Na warmińsko-mazurskim rynku pracy **występuje deficyt pracowników**, spowodowany wzrostem zapotrzebowania na zawody medyczne, zwiększaniem się popytu na usługi medyczne, powstaniem nowych placówek opieki zdrowotnej, odpływem kadry do sektora prywatnego, a także brakiem zastępowalności pokoleniowej. Od wielu lat problemem jest także brak wymiany generacyjnej w sektorze edukacji i pomocy społecznej. Zabraknie lekarzy, pielęgniarek i położnych, farmaceutów, fizjoterapeutów i masażyści, opiekunów osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz pracowników socjalnych. W sektorze edukacji deficyt wystąpi wśród psychologów i psychoterapeutów.⁴

Rysunek 1: Prognoza zawodów

Barometr zawodów 2025

powiat bartoszycki

www.barometrzwodow.pl

DEFICYT

Betoniarze i zbrojarze
Brukarze
Cieśle i stolarze budowlani
Dekarze i blacharze budowlani
Elektrycy, elektromechanicy i elektrycy
Kierowcy autobusów
Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników
Kucharze
Kucharki
Lecznicy

Logopedzi i audyofonolodzy
Mechanicy pojazdów samochodowych
Monterzy instalacji budowlanych
Murarze i tynkarze
Nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego
Nauczyciele praktycznej nauki zawodu
Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących
Nauczyciele przedmiotów zawodowych
Nauczyciele przedszkoli
Nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych

Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych
Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej
Pielęgniarki i położne
Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie
Psycholodzy i psychoterapeuci
Robotnicy budowlani
Samodzielni księgowi
Spawacze
Sprzedawcy i kasjerzy

Dane: Barometr zawodów, WUP, 2024

⁴ Barometr zawodów, Raport podsumowujący

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Według Krajowego Rejestru Sądowego na terenie Bartoszyce, na dzień 31 grudnia 2023 r. było zarejestrowanych **92 NGO (12 w stanie likwidacji)** - jedynie 10 z nich realizowało usługi społeczne.

TABELA 5: ORGANIZACJE POZARZĄDOWE ŚWIADCZĄCE USŁUGI SPOŁECZNE⁵
(stan na dzień 30 kwietnia 2025 r.)

Liczba NGO świadczących usługi społeczne na rzecz mieszkańców gminy, w tym:				
Seniorów	OzN	osób w kryzysie bezdolności i zagrożonych bezdolnością	osób w kryzysie psychicznym	rodzin z dziećmi w pieczy zastępczej
Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wiek	Fundacja Lelka w Bartoszycach	Stowarzyszenie NORA	Stowarzyszenie NORA	Hufiec ZHP w Bartoszycach
Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy, Koło w Bartoszycach	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Miejsko-Powiatowe w Bartoszycach		Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Jesteś-MY	Fundacja Inter Vivos Fundacja Lelka w Bartoszycach
Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Bartoszycach	Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Bartoszycach			Stowarzyszenie „Dolina Róż”
Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Miejsko-Powiatowe w Bartoszycach	Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach			Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Jesteś-MY
Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Przyjaciół Opieki Paliatywnej	Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Jesteś-MY			Stowarzyszenie MONAR
Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Profilaktyki Zdrowia „Jesteśmy Razem” w Górowie Iławeckim	Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Przyjaciół Opieki Paliatywnej			Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Prawnej SAPERE AUDE
Oddział Rejonowy PCK w Bartoszycach	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Profilaktyki Zdrowia „Jesteśmy Razem” w Górowie Iławeckim			
Zarząd Rejonowy PKPS w Bartoszycach	Oddział Rejonowy PCK w Bartoszycach			
	Zarząd Rejonowy PKPS w Bartoszycach			

Źródło: opracowanie własne, MOPS w Bartoszycach

Większość dokumentów gminnych zawiera już projektowane działania lub kierunki dotyczące deinstytucjonalizacji. LPDI w części operacyjnej (rozdział II) uwzględnia przedstawione poniżej rozpoznane elementy programowe i strategiczne. Ich rozpoznanie i zawarte w nich rekomendacje pozwoliły na połączenie lub uzupełnienie usług do Planu.

⁵ Usługi społeczne zgodnie z definicją art. 2 ust 1 ustawy z dnia 12 lipca 2019 o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, Dz.U. 2019 poz. 1818.

Tabela 6: Rekomendacje do LPDI wynikające z dokumentów strategicznych i programowych

Dokumenty	Obszar 1: Seniorzy	Obszar 2: Osoby z niepełnosprawnościami	Obszar 3: Osoby w kryzysie bezdolności i zagrożone bezdolnością	Obszar 4: Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Obszar 5: Rodziny z dziećmi, w tym z dziećmi z niepełnosprawnościami
1. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce do roku 2030 (opracowana na podstawie danych z lat 2017 – 2021)	1. Kontynuacja działalności oraz zwiększenie ilości miejsc w Dziennym Domu „Senior+”. 2. Kontynuacja i rozwój usług osobistych, teleopieki, opieki wytchnieniowej, asystencji osobistej dla OzN. 3. Uruchomienie usług sąsiedzkich i rozpowszechnienie wolontariatu.	1. Rozwój usług środowiskowych – kontynuacja działalności Środowiskowego Domu Samopomocy. 2. Kontynuacja i rozwój usług osobistych, teleopieki, opieki wytchnieniowej, asystencji osobistej dla OzN. 3. Uruchomienie usług sąsiedzkich i rozpowszechnienie wolontariatu. 4. Likwidacja barier architektonicznych - zwiększenie dostępności.	1. Kontynuacja usług środowiskowych - zapewnienie ciepłego posiłku. 2. Kontynuacja usług krótkoterminowych - pobytu w Schronisku dla Osób Bezdolnych, zapewnienia usług higienicznych, pralniczych, pracy socjalnej.	1. Rozwój usług środowiskowych - kontynuacja działalności Środowiskowego Domu Samopomocy. 2. Kontynuacja i rozwój usług osobistych, teleopieki, opieki wytchnieniowej, asystencji osobistej dla OzN. 3. Uruchomienie usług sąsiedzkich i rozpowszechnienie wolontariatu. 4. Kontynuacja usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	1. Kontynuacja pracy socjalnej, asystentury rodziny oraz poradnictwa specjalistycznego. 2. Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 3. Kontynuacja i rozwój usług asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami oraz opieki wytchnieniowej.
2. Miejski Program Wsparcia Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2025-2027 (opracowany na podstawie danych z lat 2021 – 2023)	Rekomendacje zawarte w Programie dotyczą pośrednio seniorów, którzy będą członkami rodzin objętych wsparciem.	Członkowie rodzin wskazanych w Programie bywają równocześnie osobami z niepełnosprawnościami.	Rekomendacje zawarte w Programie dotyczą pośrednio osób w kryzysie bezdomności, którzy będą członkami rodzin objętych wsparciem.	Rekomendacje zawarte w Programie dotyczą pośrednio osób w kryzysie zdrowia psychicznego, którzy będą członkami rodzin objętych wsparciem.	1. Kontynuacja pracy asystentów rodziny, w tym w ramach ustawy „Za życiem”. 2. Utworzenie rodziny wspierającej. 3. Kontynuacja poradnictwa specjalistycznego.

					<p>4. Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla rodzin z dziećmi/klubów dziecięcych, świetlic osiedlowych.</p> <p>5. Organizacja/ rozwój zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.</p> <p>7. Kontynuacja i rozwój usług AOOzN.</p> <p>8. Grupy wsparcia dla rodzin z dziećmi.</p>
<p>3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Bartoszyce na lata 2024-2028 (opracowany na podstawie danych z lat 2022 - 2023)</p>	<p>1. Kontynuacja pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego dla osób/rodzin doznających przemocy domowej.</p> <p>2. Utworzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.</p>	<p>1. Kontynuacja pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego dla osób/rodzin doznających przemocy domowej.</p> <p>2. Utworzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.</p>	<p>1. Kontynuacja pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego dla osób/rodzin doznających przemocy domowej.</p> <p>2. Utworzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.</p>	<p>1. Kontynuacja pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego dla osób/rodzin doznających przemocy domowej.</p> <p>2. Utworzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.</p>	<p>1. Kontynuacja pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego dla osób/rodzin doznających przemocy domowej.</p> <p>2. Utworzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.</p> <p>3. Realizacja form wsparcia dla dzieci z rodzin zagrożonych lub doświadczających przemocy.</p>
<p>4. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025- 2027 (opracowany na podstawie danych z lat 2023 - 2024)</p>	<p>1. Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.</p> <p>2. Rozszerzenie oferty programów terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.</p>	<p>1. Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.</p> <p>2. Rozszerzenie oferty programów terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.</p>	<p>1. Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.</p> <p>2. Rozszerzenie oferty programów terapeutycznych</p>	<p>1. Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.</p> <p>2. Uruchomienie grup wsparcia, warsztatów dla dzieci i młodzieży m.in. w zakresie</p>	<p>1. Wzmacnianie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców (w tym w zakresie rozpoznawania symptomów spożywania alkoholu i substancji psychoaktywnych).</p> <p>2. Finansowanie działalności Punktu</p>

			i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.	rozwijania umiejętności rozwiązywania problemów i radzenia sobie ze stresem. 3. Systematyczne realizowanie programów profilaktycznych w szkołach. 4. Rozszerzenie oferty programów terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.	Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób dotkniętych przemocą domową. 3. Rozwój pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą domową. 4. Uruchomienie grup wsparcia, warsztatów dla dzieci i młodzieży m.in. w zakresie rozwijania umiejętności rozwiązywania problemów i radzenia sobie ze stresem. 5. Systematyczne realizowanie programów profilaktycznych w szkołach.
5. Program współpracy Miasta Bartoszyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r., o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2025 rok W ww. Programie (rozdział 2. § 3.) przedstawiono wyłącznie cele szczegółowe.	Wsparcie finansowe i pozafinansowe Miasta Bartoszyce działań organizacji pozarządowych, - podejmowanie inicjatyw ukierunkowanych na wspólną realizację zadań (gminy miejskiej Bartoszyce i ww. organizacji).	Wsparcie finansowe i pozafinansowe działań organizacji pozarządowych przez Miasto Bartoszyce, - podejmowanie inicjatyw ukierunkowanych na wspólną realizację zadań (gminy miejskiej Bartoszyce i ww. organizacji).	Rekomendacje zawarte w Programie dotyczą pośrednio osób w kryzysie bezdomności, które są często osobami z niepełnosprawnościami.	Wsparcie finansowe i pozafinansowe działań organizacji pozarządowych przez Miasto Bartoszyce, - podejmowanie inicjatyw ukierunkowanych na wspólną realizację zadań (gminy miejskiej Bartoszyce i ww. organizacji).	Wsparcie finansowe i pozafinansowe działań organizacji pozarządowych przez Miasto Bartoszyce, - podejmowanie inicjatyw ukierunkowanych na wspólną realizację zadań (gminy miejskiej Bartoszyce i ww. organizacji).

<p>6. Strategia rozwoju miasta Bartoszyce do roku 2030 (opracowana na podstawie danych z lat 2023 - 2024)</p>	<p>1. Prowadzenie placówek i zajęć dla seniorów.</p> <p>2. Kontynuacja działalności Dziennego Domu „Senior+”.</p>	<p>1. Prowadzenie placówek i zajęć dla osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>2. Kontynuacja działalności Środowiskowego Domu Samopomocy.</p> <p>3. Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego (COM).</p>	<p>1. Prowadzenie placówek i zajęć dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>1. Prowadzenie placówek i zajęć dla osób z niepełnosprawnościami (w tym z zaburzeniami psychicznymi).</p> <p>2. Kontynuacja działań Środowiskowego Domu Samopomocy.</p> <p>3. Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego (COM).</p>	<p>1. Rozwój/ dostosowanie sieci szkół, przedszkoli, punktów opieki dzieci do lat 3 do sytuacji demograficznej oraz układu osadniczego miasta.</p> <p>2. Organizacja i dofinansowanie form wypoczynku dla uczniów szkół podstawowych.</p> <p>3. Kompleksowe wsparcie rodzin dysfunkcyjnych.</p>
<p>7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bartoszyckim na lata 2016 - 2025 (opracowana na podstawie danych z lat 2010 - 2014)</p>	<p>1. Rozwój usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych), pomocy sąsiedzkiej, wolontariatu oraz grup samopomocowych.</p> <p>2. Rozwój placówek wsparcia (domów dziennego pobytu, środowiskowych domów samopomocy, klubów seniora).</p> <p>3. Realizacja działań ukierunkowanych na aktywizację społeczno – zawodową (m.in. dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, likwidację barier architektonicznych, funkcjonalnych, komunikacyjnych).</p> <p>4. Tworzenie różnych form mieszkalnictwa (treningowego, wspomagane, hosteli).</p>	<p>1. Zapewnienie warunków mieszkaniowych (zwłaszcza po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym).</p> <p>2. Realizacja działań ukierunkowanych na aktywizację społeczno – zawodową (m.in. dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, likwidację barier architektonicznych, funkcjonalnych, komunikacyjnych).</p>	<p>1. Rozwój placówek oraz programów wspierających wychodzenie z uzależnienia oraz współuzależnienia.</p> <p>2. Rozwój grup wsparcia.</p> <p>3. Zapewnienie warunków mieszkaniowych.</p>	<p>1. Realizacja działań ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową (m.in. dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, likwidację barier architektonicznych, funkcjonalnych, komunikacyjnych).</p>	<p>1. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego.</p> <p>2. Rozpowszechnienie „Szkoły dla rodziców i wychowawców”.</p> <p>3. Rozwój usług wczesnego wspomagania.</p> <p>4. Tworzenie i wsparcie rodzin zastępczych (organizacja szkoleń, grup wsparcia, pomocy rodzin pomocowych).</p> <p>5. Intensyfikacja działań pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów.</p> <p>6. Utworzenie poradni rodzinnej, ośrodka interwencji kryzysowej, placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego.</p>

1.1 DIAGNOZA OBSZARU DEINSTYTUCJONALIZACJI OSÓB STARSZYCH

Opieka nad osobami starszymi jest kluczowym obszarem deinstytucjonalizacji ze względu na rosnące potrzeby i zwiększenie udziału osób starszych w populacji.

Osoby starsze (60+) stanowią obecnie ponad 1/4 ogółu mieszkańców Polski. W perspektywie dwóch dekad będzie to 40%.

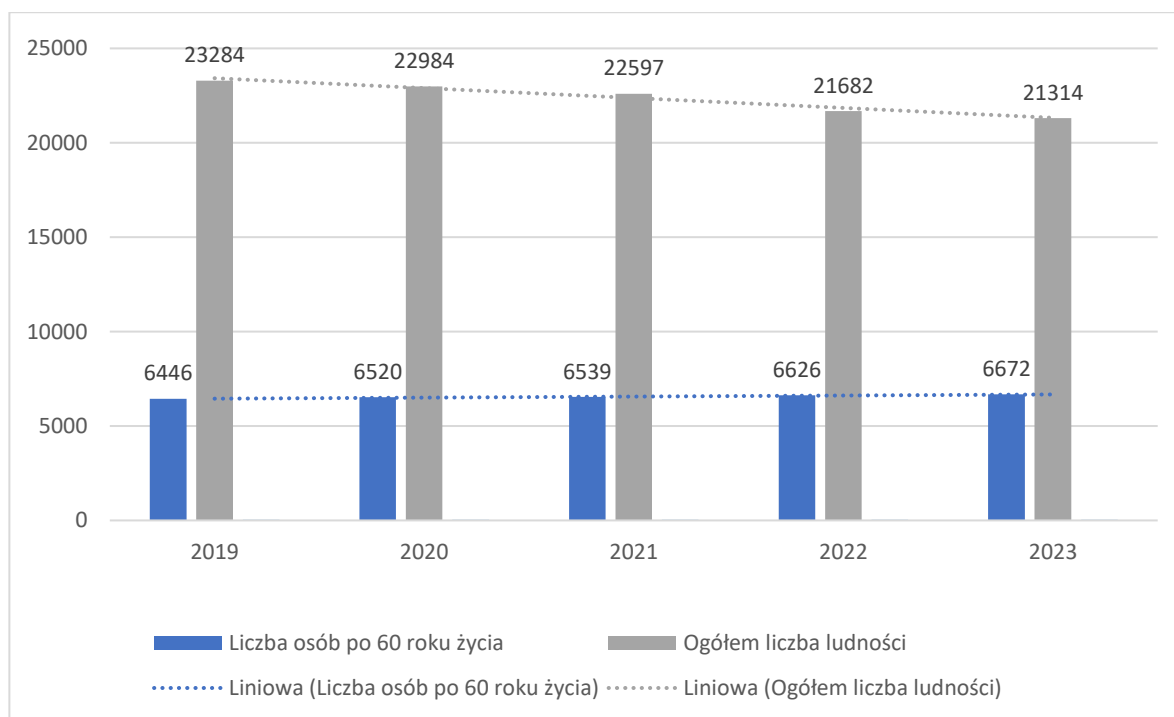
Na terenie Gminy Miejskiej Bartoszyce, wg danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 roku, **liczba gospodarstw domowych** ogółem wynosiła **8.267**, a z osobami w wieku 60 lat i więcej **2.501**, co stanowiło **30,25%** ogółu.

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 roku w całej Polsce gospodarstwa domowe z osobami w wieku 60 lat i więcej stanowiły 52,30% gospodarstw, w tym:

- gospodarstwa z jedną osobą będącą w wieku 60 lat i więcej - 30,10% gospodarstw;
- gospodarstwa domowe z dwiema osobami starszymi - 20,50% gospodarstw;
- gospodarstwa, w skład których wchodziły 3 osoby i więcej w tym wieku - 1,6% gospodarstw.

Miasto Bartoszyce w 2023 roku zamieszkiwało 21.314 osób, z tego 31,30% stanowiły osoby po 60 roku życia.

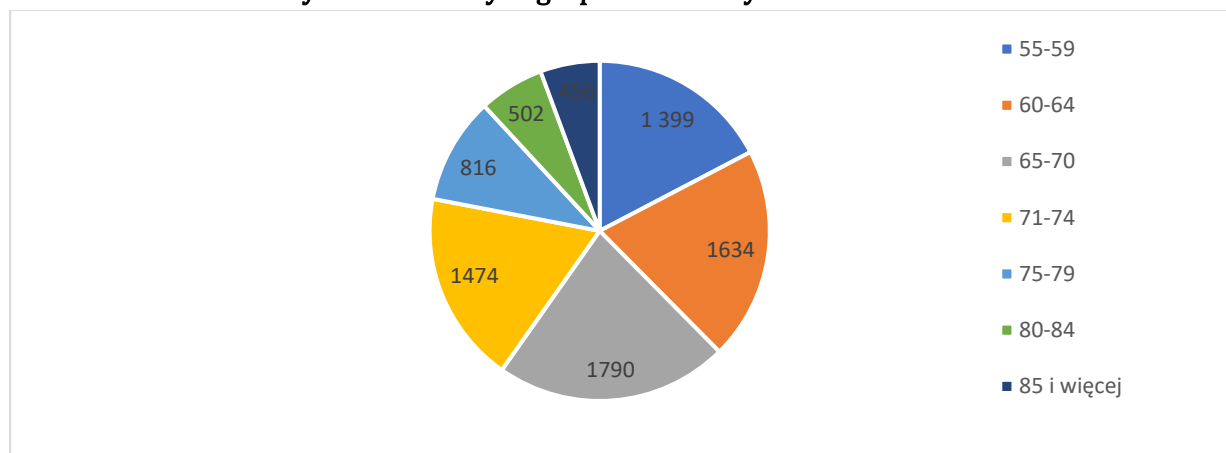
Wykres i tabela S1: Liczba osób po 60 roku życia

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób po 60 roku życia	6.446	6.520	6.539	6.626	6.672
Ogółem liczba ludności	23.284	22.984	22.597	21.682	21.314
% udział osób starszych w strukturze wiekowej	27,68	28,37	28,94	30,56	31,30

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (Baza danych - Demografia „Wyniki badań bieżących”)

Wykres S2: Osoby w grupach wiekowych w 2023 roku

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (Baza danych - Demografia „Wyniki badań bieżących”)

TABELA S2: Osoby po 60 roku życia objęte wsparciem finansowym pomocy społecznej

2019		2020		2021		2022		2023	
Ogólnie	Samotnych	Ogólnie	Samotnych	Ogólnie	Samotnych	Ogólnie	Samotnych	Ogólnie	Samotnych
330	283	323	274	300	265	305	268	242	214

Dane: Sprawozdanie MRPIPS 03, OZPS

Tabela S3: Miesięczny koszt utrzymania mieszkańca gminy w DPS dla osób starszych, przewlekle somatycznie chorych, funkcjonującego na terenie gminy w 2023 roku

Wyszczególnienie	Koszt
DPS w Bartoszycach	4.798 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

Tabela S4: Wsparcie środowiskowe seniorów w 2023 roku

Usługi	Liczba osób	Koszt miesiąc/osoba	Koszt rok
Usługi opiekuńcze	110	890,77 zł	1.175.819,20 zł
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2	1.362,00 zł	32.688 zł
Usługi asystencji osobistej	7	755,65 zł	47.605,88 zł
Teleopieka	55	34,32 zł	22.648,00 zł
Działalność Klubu Seniora	152	7,73 zł	14.100,00 zł
Dziennego pobytu w DzD „Senior+”	29	570,33 zł	171.100,00 zł
Opieka wytnieniowa	1	633,49 zł	5.701,43 zł
Razem	X	X	1.469.762,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych MOPS w Bartoszycach

WNIOSKI DOTYCZĄCE OBSZARU DEINSTYTUCJONALIZACJI OSÓB STARSZYCH

1. Liczba osób starszych na terenie gminy na przestrzeni lat 2019-2023 wzrosła o 4,5%, z 27,7% do 31,3 % w skali grup wiekowych.
Na koniec 2023 r. populacja osób w wieku 60 lat i więcej wynosiła 6.672 osoby.
2. Analizując strukturę osób starszych na obszarze gminy według 5-letnich grup wieku, można zauważyć, że na koniec roku 2023 najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 65-70 lat (było to 1.790 osób).
3. Wśród osób starszych, podobnie jak w całej populacji ludności, przeważały kobiety, których odsetek na dzień 31.12.2023 r. wyniósł 62% (Baza Dany Lokalnych GUS 2023).
4. Według prognozy demograficznej do 2040 r., przewidywany jest spadek liczby ludności ogółem, jak też stały wzrost liczby ludności w starszym wieku. Populacja mieszkańców gminy będzie stawała się coraz starsza.
5. Liczba osób kierowanych do placówek całodobowych w latach 2019 - 2023 była zmienna i wynosiła odpowiednio: 4, 15, 17, 6 i 8 osób, spośród których najliczniejszą grupę stanowiły osoby w podeszłym wieku, przewlekłe somatycznie chorych (analogicznie 2, 15, 13, 5 i 8 osób). Koszty współfinansowania pobytu osób starszych w placówkach w ww. latach wzrosły o ok. 30%, głównie z uwagi na wzrost miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w domach pomocy społecznej.
6. Wpływ na pozostawanie osób starszych w środowisku mają niewątpliwie usługi świadczone przez gminę, w tym: usługi opiekuńcze (110 osób), asystenckie (7 osób), specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (2 osoby), teleopieka (55 osób) oraz pobyt dzienny w Dziennym Domu „Senior+” (29 osób), czy też działalność Klubu Seniora (152 osoby).
7. Wśród osób korzystających z pomocy społecznej w grupie seniorów dominują samotne osoby starsze (w 2023 r. - 88%), co jest związane z pogorszeniem/wydatkami budżetów gospodarstw jednoosobowych.

ZASOBY I USŁUGI NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE SKIEROWANE DO OSÓB STARSZYCH

Miasto Bartoszyce posiada szeroki zasób usług społecznych kierowanych do osób starszych. Usługi te świadczone są zarówno przez jednostki organizacyjne samorządu tj. m.in.: MOPS, BDK, BOSiR, MBP oraz przez organizacje pozarządowe i grupy samopomocowe, w tym m.in.: Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Polski Związek Niewidomych, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Terenowe, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Polski Czerwony Krzyż, Związek Nauczycielstwa Polskiego. Usługi społeczne realizowane są w różnych formach, uwzględniających potrzeby i możliwości seniorów. Są to w szczególności:

1. Placówki wsparcia dziennego stacjonarne:

- a) Dzienny Dom „Senior+” w Bartoszycach,
- b) Środowiskowy Dom Samopomocy (w zakresie osób starszych z demencją, Alzheimerem).

2. Czasowy pobyt całodobowy:

- a) mieszkanie wspomagane (MOPS),
- b) Schronisko dla Osób Bezdomnych (MOPS),
- c) opieka krótkoterminowa - pobyt w dps (DPS Szczurkowo),
- d) opieka wytchnieniowa krótkoterminowa - pobyt w dps (DPS Szczurkowo).

3. Poradnictwo specjalistyczne:

- a) konsultacje i poradnictwo prawne (Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Prawnej SAPERE AUDE, Punkt Pomocy przy Starostwie Powiatowym, Powiatowy Rzecznik Konsumentów),
- b) poradnictwo specjalistyczne – pedagogiczne, prawne, socjalne (MOPS) w ramach Poradni Konsultacyjno-Terapeutycznej.

4. Usługi świadczone w miejscu zamieszkania:

- a) usługi opiekuńcze (PKPS, PCK),
- b) usługi asystencji osobistej,
- c) usługi opieki wytchnieniowej,
- d) pielęgnarska opieka długoterminowa i domowa opieka hospicyjna – hospicjum domowe (NZOZ Medycyna Paliatywna),
- e) środowiskowa opieka pielęgnarska (NZOZ Pielęgniarki Rodzinne „Arnika”),
- f) usługi teleopieki – opaski bezpieczeństwa.

5. Usługi dodatkowe:

- a) posiłek (Dzienny Dom „Senior+” MOPS),
- b) usługi pralnicze (MOPS),
- c) praca socjalna,
- d) wydawanie żywności w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową przez lokalne podmioty.

6. Organizacja czasu wolnego

- a) wykłady, seminaria, dyskusje, konferencje naukowe, zajęcia informatyczne, zajęcia gimnastyczne, działania wolontarystyczne (Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku),
- b) spotkania integracyjne, okolicznościowe, międzypokoleniowe, rekreacyjne, pogadanki-prelekcje (Klub Seniora, Dzienny Dom „Senior+”),
- c) zajęcia plastyczne, muzyczne (BDK),
- d) spotkania autorskie, Dyskusyjny Klub Książki, zajęcia informatyczne, warsztaty z makramy (Miejska Biblioteka Publiczna w Bartoszczach),
- e) zajęcia gimnastyczne, siłownia, sauna, basen miejski - tylko w okresie letnim (Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji).

7. Usługi rehabilitacyjno-usprawniające:

- a) DzD „Senior+” (m.in. zajęcia usprawniające, aerobik),
- b) ŚDS (m.in. zajęcia fizykalne i usprawniające),
- c) Szpital Powiatowy (m.in. rehabilitacja, fizjoterapia - w tym w miejscu zamieszkania, rehabilitacja neurologiczna),
- d) stowarzyszenia (m.in. Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszczach) i gabinety prywatne.

8. Dodatkowe usługi medyczno-wspierające:

- a) diagnostyka i pomoc medyczna,
- b) podmioty prywatne oferujące sprzęt rehabilitacyjny oraz artykuły i środki medyczne,
- c) wypożyczalnie sprzętu rehabilitacyjnego (SION, Stacja Johannitów).

BARIERY W REALIZACJI USŁUG DLA OSÓB STARSZYCH

- mentalna bariera osób starszych przed ponoszeniem odpłatności za wszelkie usługi społeczne,
- niewystarczająca ilość nieodpłatnych usług dla osób starszych,
- zbyt długi czas oczekiwania (około pół roku) na pobyty w placówkach specjalistycznych służby zdrowia,
- konieczność opieki nad niesamodzielnym/chorym członkiem rodziny - brak wiedzy i umiejętności w tym zakresie, brak zaangażowania ze strony rodziny, brak szkoleń przygotowujących do prawidłowej opieki i pielęgnacji,
- deficyt specjalistycznej kadry (m.in. medycznej, terapeutycznej, opiekuńczej),
- niski prestiż zawodu/niskie wynagrodzenie kadry opiekuńczej,
- utrudniony dostęp do sprzętu rehabilitacyjnego - ograniczone możliwości wypożyczenia (m.in. łóżka rehabilitacyjne) na potrzeby opieki w miejscu zamieszkania.

POTRZEBY W OBSZARZE DEINSTYTUCJONALIZACJI OSÓB STARSZYCH

Z punktu widzenia procesu DI istotna jest sukcesywnie rosnąca liczba seniorów zamieszkujących na terenie miasta Bartoszyce oraz postępujące zjawisko „starzenia się społeczeństwa”. W ostatnich latach liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej oraz wynikające z tego koszty, powodują kierowanie wyłącznie osób w złym stanie, wymagających intensywnej opieki. Zapotrzebowanie na tę formę pomocy wynika również z braku możliwości zapewnienia właściwej opieki i pielęgnacji nad chorym członkiem rodziny, bądź braku bliskich osób mogących zapewnić pomoc w formie opieki całodobowej w miejscu zamieszkania. Generuje to określone potrzeby w zakresie organizacji lub zwiększenia usług społecznych. Mając na uwadze powyższe należy:

- przewidzieć wzrost liczbowy usług środowiskowych na poziomie ok. 5% w skali roku, w tym dostępność mobilną, transport oraz grupy samopomocy dla osób starszych,
- rozwijać ofertę dzienną dla osób 60 plus w ramach działalności Dziennego Domu „Senior+” oraz organizacji pozarządowych,
- inicjować rozwój poradnictwa telefonicznego, online i usług mobilnych,
- rozwijać ofertę wsparcia wytchnieniowego, rehabilitacyjnego i edukacyjnego dla rodzin opiekujących się niesamodzielnymi lub przewlekle chorymi seniorami, przeciwdziałając w ten sposób wypaleniu,
- zwiększyć dostępność do świadczeń zdrowotnych poprzez kontraktowanie przez gminę programów polityki zdrowotnej w NFZ, upowszechnienie i finansowanie e-opieki, długoterminowej opieki pielęgniarstwa, rehabilitacji domowej, wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego - specjalne usługi opiekuńcze, pakiety świadczeń zdrowotnych/koszyki usług,
- inicjować zwiększenie zakresu usług pobytu całodobowego krótkoterminowego (szczególnie dla osób powracających z leczenia szpitalnego) lub usług wytchnieniowych całodobowych dla opiekunów,
- zwiększać świadomość osób korzystających z usług o konieczności partycypacji w ich kosztach (przełamywanie barier mentalnych).

1.2. DIAGNOZA OBSZARU DEINSTYTUCJONALIZACJI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Zgodnie z definicją przyjętą w spisach, za osobę z niepełnosprawnością uważa się osobę, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz jej sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2021 r., liczba osób z niepełnosprawnościami na terenie Bartoszyce wyniosła **3.620**, co stanowiło **4,45%** ogólnej populacji osób z niepełnosprawnościami województwa warmińsko-mazurskiego, tj. **81.432**.

Kategorie orzeczeń:

1. Osoby **poniżej 16 roku życia**: 4.528 (dotyczy województwa warmińsko-mazurskiego). Liczba wydanych, w ramach tej kategorii, przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bartoszycach orzeczeń, dotyczących mieszkańców Bartoszyce, wyniosła:

2019 - 72
2020 - 61
2021 - 67
2022 - 74
2023 - 81

2. Osoby **powyżej 16 roku życia**: 76.904 (dotyczy województwa warmińsko-mazurskiego). Liczba orzeczeń, dotyczących mieszkańców Miasta, wydanych przez ww. Zespół, wyniosła odpowiednio:

2019 - 580
2020 - 547
2021 - 568
2022 - 600
2023 - 759

W NSP 2021 dane o osobach z niepełnosprawnościami były gromadzone na podstawie informacji o posiadaniu aktualnego prawnego orzeczenia o niepełnosprawności oraz subiektywnej oceny respondenta dotyczącej ograniczenia sprawności, przy czym dotyczyło to stanów długotrwałych, tj. takich, które trwały lub przewidywano, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Tabela N1: Liczba osób z niepełnosprawnością w 2021 roku

Osoby z niepełnosprawnością razem	Osoby z niepełnosprawnością prawną	Osoby z niepełnosprawnością tylko biologiczną
3.620	2.793	827
16% liczby mieszkańców w 2021 r. (22.597 osób)	12,3	3,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Narodowy Spis Powszechny 2021

W latach 2019-2023 z grona mieszkańców miasta, osób z niepełnosprawnością prawną i biologiczną, wymagających całodobowego wsparcia, część w najtrudniejszej sytuacji zdrowotnej została skierowana do dps. Kolejne tabele obrazują (przykładowo) skalę skierowań w odniesieniu do osób przewlekłe psychicznie chorych i z niepełnosprawnością intelektualną oraz miesięczny koszt ich pobytu w placówkach. Nieznaczna ilość skierowań (lub ich brak) wynika z faktu, iż część takich osób, ze względu na niedostępność miejsc w dps dla osób przewlekłe psychicznie chorych, trafiła do placówek dla osób w podeszłym wieku lub przewlekłe somatycznie chorych.

Tabela N2: Liczba osób skierowanych do dps dla osób przewlekłe psychicznie chorych i z niepełnosprawnością intelektualną

Rok	Osoby przewlekłe psychicznie chore	Osoby z niepełnosprawnością intelektualną
2019	1	1
2020	0	0
2021	3	1
2022	0	0
2023	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych MOPS w Bartoszycach

Tabela N3: Liczba osób przebywających w dps dla osób przewlekle psychicznie chorych i z niepełnosprawnością intelektualną

Rok	Osoby przewlekle psychicznie chore	Osoby z niepełnosprawnością intelektualną
2019	10	9
2020	10	9
2021	12	11
2022	11	11
2023	10	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych MOPS w Bartoszytach

Tabela N4: Średnio miesięczny koszt utrzymania w dps dla osób psychicznie chorych w 2023 roku

Wyszczególnienie	Koszt
Odpłatność gminy za 1 osobę w DPS w 2023 roku średnio miesięcznie	5.468,20
Odpłatność gminy za DPS w 2023 roku	656.184,00

Źródło: opracowanie własne, dzienniki urzędowe województwa warmińsko-mazurskiego w sprawie ustalenia średnio miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w domach pomocy społecznej

Tabela N5: Miesięczny koszt utrzymania mieszkańca DPS dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w 2023 roku

Wyszczególnienie	Koszt
Odpłatność gminy za 1 osobę w DPS w 2023 roku średnio miesięcznie	5.291,16
Odpłatność gminy za DPS w 2023 roku	634.939,76

Źródło: opracowanie własne, dzienniki urzędowe województwa warmińsko-mazurskiego w sprawie ustalenia średnio miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w domach pomocy społecznej

Miasto Bartoszyce dysponuje mieszkaniem wspomaganiem, funkcjonującym w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, oferta którego jest skierowana do osób z niepełnosprawnościami. Na rzecz tej grupy realizowane są również usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Zakres wsparcia w 2023 roku obrazują poniższe tabele.

Tabela N6: Koszty pobytu w mieszkaniu wspomaganiem

Kwota w roku 2023 (koszty bieżące)	Liczba mieszkań wspomaganych
3.097,00 zł	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych MOPS w Bartoszytach

Tabela N7: Usługi opiekuńcze w 2023 roku

Wyszczególnienie	Usługi opiekuńcze przyznane:					
	z powodu długotrwałej choroby		z powodu niepełnosprawności		Specjalistyczne usługi opiekuńcze	
	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń
Ogółem 126 osób Liczba świadczeń- 45.533	64	21.530	62	24.003	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych MOPS w Bartoszytach

Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące deinstytucjonalizacji wskazują na konieczność umożliwienia trwałego przejścia osób z niepełnosprawnościami od opieki instytucjonalnej do alternatywnych rozwiązań rodzinnych i wsparcia społecznego na poziomie lokalnych społeczności.

Dla jakości i efektywności systemu wsparcia OzN kluczowe jest sześć powiązanych wzajemnie elementów: (1) wsparcie mieszkaniowe, (2) uspołecznione wsparcie instytucjonalne, (3) wsparcie rodziny, (4) aktywna rehabilitacja, (5) zintegrowane wiązki usług społecznych oraz (6) Kręgi Wsparcia. We wszystkich wskazanych obszarach można obecnie zidentyfikować świadczone w różny sposób usługi społeczne⁶.

WNIOSKI DOTYCZĄCE OBSZARU DEINSTYTUCJONALIZACJI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Liczba osób z niepełnosprawnościami (OzN) w społeczności miejskiej Bartoszyce stanowiła w 2021 roku **3.620 osób**, tj. 16 % ogółu mieszkańców, w tym 12,3 % to osoby z orzeczeniami o stopniu niepełnosprawności, natomiast 3,7 % - osoby biologicznie odczuwające niepełnosprawność. Zgodnie z definicją przyjętą w spisach, za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz jej sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.
2. Z punktu widzenia procesu DI istotna jest ogólna liczba osób z niepełnosprawnościami, w tym w szczególności, przebywających w domach pomocy społecznej. W ostatnich latach, ze względu na rosnące koszty utrzymania w dps oraz rozwój alternatywnej oferty środowiskowej, są do nich kierowane głównie osoby w złym stanie, wymagające intensywnej, całodobowej opieki. Na terenie Bartoszyce funkcjonuje 1 Dom Pomocy Społecznej, przeznaczony dla osób w podeszłym wieku i przewlekłe somatycznie chorych, prowadzony przez powiat bartoszycki. Zamieszkują go osoby posiadające długotrwałe trudności w funkcjonowaniu z różnych przyczyn, w związku z czym można uznać je wszystkie za osoby z niepełnosprawnością. Zapotrzebowanie na tę formę pomocy wynika również z braku możliwości zapewnienia właściwej opieki i pielęgnacji nad chorym członkiem rodziny, bądź braku bliskich osób mogących zapewnić pomoc w formie opieki całodobowej w miejscu zamieszkania. Generuje to określone potrzeby w zakresie organizacji lub zwiększenia usług społecznych.
3. Analiza pokazuje, że ilość osób skierowanych przez miasto Bartoszyce w ostatnich 5 latach do domów pomocy społecznej wahała się od 4 do 17 OzN. Pobyt OzN w placówkach całodobowych pogłębia ich izolację oraz niesamodzielność. Powoduje też znaczący wzrost kosztów.
4. Alternatywne wobec domów pomocy społecznej oraz utrzymujące OzN w środowisku są formy czasowego pobytu. Istnieje potrzeba rozwoju form czasowego wsparcia w środowisku, tj.: mieszkań treningowych/wspomaganych, tak by osoby potrzebujące wsparcia całodobowego mogły mieć wybór i możliwość zamieszkania na terenie gminy. Mając na względzie dane demograficzne i wzrost orzeczeń o niepełnosprawności, gmina powinna przygotować alternatywną formę pobytu całodobowego.
5. 92% osób z niepełnosprawnością chciałoby samodzielnie funkcjonować tak długo, jak to jest możliwe, a 81% traktuje pobyt w domu pomocy społecznej jako ostateczność⁷.

ZASOBY I USŁUGI NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE SKIEROWANE DO OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (ORAZ ICH RODZIN)

Szeroki zasób usług społecznych, kierowanych do osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, świadczony jest przez aktywne organizacje pozarządowe m.in.: Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych (SION), Polski Związek Niewidomych, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, a także przez podmioty prywatne oraz jednostki organizacyjne samorządów terytorialnych m.in. MOPS, ŚDS, PPP, PCPR, czy też placówki oświatowe - SOSW, Integracyjne

⁶ Grewiński M., Lizut J., Rabiej P. (red.), Ogólnopolska diagnoza deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski, ROPS Toruń / Uczelnia Korczaka, Elipsa, Warszawa 2024.

⁷ Jw.

Przedszkole Publiczne nr 4. Wymienione podmioty realizują przedmiotowe usługi w różnych formach, uwzględniających potrzeby i możliwości odbiorców. Są to w szczególności:

1. Placówki wsparcia dziennego stacjonarne:

- a) Dzienny Dom „Senior+” w Bartoszycach,
- b) Środowiskowy Dom Samopomocy w Bartoszycach (w zakresie osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz przewlekłe psychicznie chorych),
- c) Warsztaty Terapii Zajęciowej (SION).

2. Czasowy pobyt całodobowy:

- a) mieszkanie wspomagane (MOPS),
- b) Schronisko dla Osób Bezdomnych nie wymagających usług opiekuńczych (MOPS),
- c) opieka krótkoterminowa - pobyt w dps (DPS Szczurkowo),
- d) opieka wytchnieniowa krótkoterminowa - pobyt w dps (DPS Szczurkowo).

3. Poradnictwo specjalistyczne:

- a) konsultacje i poradnictwo prawne (Stowarzyszenie SAPERE AUDE, Punkt Pomocy przy Starostwie Powiatowym, Powiatowy Rzecznik Konsumentów),
- b) interwencja kryzysowa, pomoc psychologiczna i terapeutyczna w Punkcie Konsultacyjnym (przy ulicy Wajdy 10),
- c) poradnictwo specjalistyczne: pedagogiczne, prawne, socjalne (MOPS),
- d) poradnictwo na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin świadczone przez psychologa, logopedę (SION, ŚDS),
- e) poradnictwo świadczone na rzecz dzieci wykazujących trudności i nieposiadających orzeczeń m.in. terapia pedagogiczna, psychologiczna, logopedyczna (PPP),
- f) grupy wsparcia dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami (Fundacja LELKA, SION),
- g) Wczesne Wspomaganie Rozwoju (SOSW, Integracyjne Przedszkole Publiczne Nr 4, PPP),
- h) terapia integracji sensorycznej, terapia dla dzieci z autyzmem (SION, Integracyjne Przedszkole Publiczne Nr 4, podmioty prywatne).

4. Usługi świadczone w miejscu zamieszkania:

- a) usługi opiekuńcze (PKPS, PCK),
- b) usługi asystencji osobistej,
- c) usługi opieki wytchnieniowej,
- d) pielęgnarska opieka długoterminowa i domowa opieka hospicyjna – hospicjum domowe (NZOZ Medycyna Paliatywna),
- e) środowiskowa opieka pielęgnarska (NZOZ Pielęgniarki Rodzinne „Arnika”),
- f) usługa teleopieki - opaski bezpieczeństwa,
- g) usługi koordynacji i wsparcia asystenta rodziny w ramach ustawy „Za życiem”.

5. Reintegracja społeczna i zawodowa:

- a) pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe, szkolenia, staże, środki na działalność gospodarczą (PUP w Bartoszycach - środki z PFRON, Funduszu Pracy, środki zewnętrzne),
- b) doradztwo zawodowe, szkolenia i staże (SION),
- c) trener pracy (ZAZ),
- d) przygotowanie zawodowe (ZAZ i ZDZ),
- e) prace społecznie użyteczne (PUP, MOPS).

6. Edukacja publiczna:

- a) edukacja specjalna w SOSW, integracyjne grupy w przedszkolu i szkołach,
- b) wykonywane przez PPP: orzekanie o kształceniu specjalnym oraz diagnozowanie w zakresie autyzmu/Aspergera, SI, WWR oraz zagrożenia o niedostawaniu społecznym (do MOS),

7. Usługi rehabilitacyjno-usprawniające:

- a) DzD „Senior+” w Bartoszycach (m.in., zajęcia usprawniające, aerobik),
- b) ŚDS (m.in. zajęcia fizykalne i usprawniające),
- c) Szpital Powiatowy w Bartoszycach (m.in. rehabilitacja, fizjoterapia - w tym w miejscu zamieszkania, rehabilitacja neurologiczna),

- d) stowarzyszenia (m.in. SION) i gabinety prywatne,
- e) organizacja turnusów rehabilitacyjnych (PZN, SION).

8. Dodatkowe usługi medyczno-wspierające:

- a) diagnostyki i pomoc medyczna,
- b) podmioty prywatne oferujące sprzęt rehabilitacyjny oraz artykuły i środki medyczne,
- c) wypożyczalnie sprzętu rehabilitacyjnego (SION, Stacja Johannitów).

9. Usługi dodatkowe:

- a) posiłki (Dzienny Dom „Senior+” MOPS),
- b) usługi pralnicze (MOPS),
- c) praca socjalna,
- d) wydawanie żywności w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową przez lokalne podmioty.

10. Organizacja czasu wolnego

- a) wykłady, seminaria, dyskusje, konferencje naukowe, zajęcia informatyczne, zajęcia gimnastyczne i usprawniające, działania i wyjazdy integracyjne, wolontariat (BUTW),
- b) spotkania integracyjne, okolicznościowe, międzypokoleniowe, rekreacyjne, pogadanki-prelekcje (Klub Seniora),
- c) organizacja konferencji, pogadanek edukacyjnych i spotkań ze specjalistami, integracja środowiska, organizacja pikników, spotkań okolicznościowych, wycieczek (PSD, PZN, PZERiI),
- d) zajęcia plastyczne, muzyczne (BDK),
- e) spotkania autorskie, Dyskusyjny Klub Książki, zajęcia informatyczne, warsztaty (MBP),
- g) zajęcia gimnastyczne, siłownia, sauna, basen miejski - tylko w okresie letnim (BOSiR).

BARIERY W REALIZACJI USŁUG NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (I ICH RODZIN)

- niewystarczający, w stosunku do potrzeb i ilości wydanych orzeczeń, zakres zajęć WWR, diagnozy, terapii SI dla dzieci, socjoterapii w szkołach/placówkach,
- niedostateczna liczba kadry przygotowanej do nauczania włączającego w szkołach,
- ograniczona wiedza rodziców nt. możliwości korzystania z różnych form wsparcia,
- brak możliwości wsparcia rodziców w formie całodobowej opieki krótkoterminowej dla dzieci z niepełnosprawnością.

POTRZEBY DOTYCZĄCE OBSZARU OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (I ICH RODZIN)

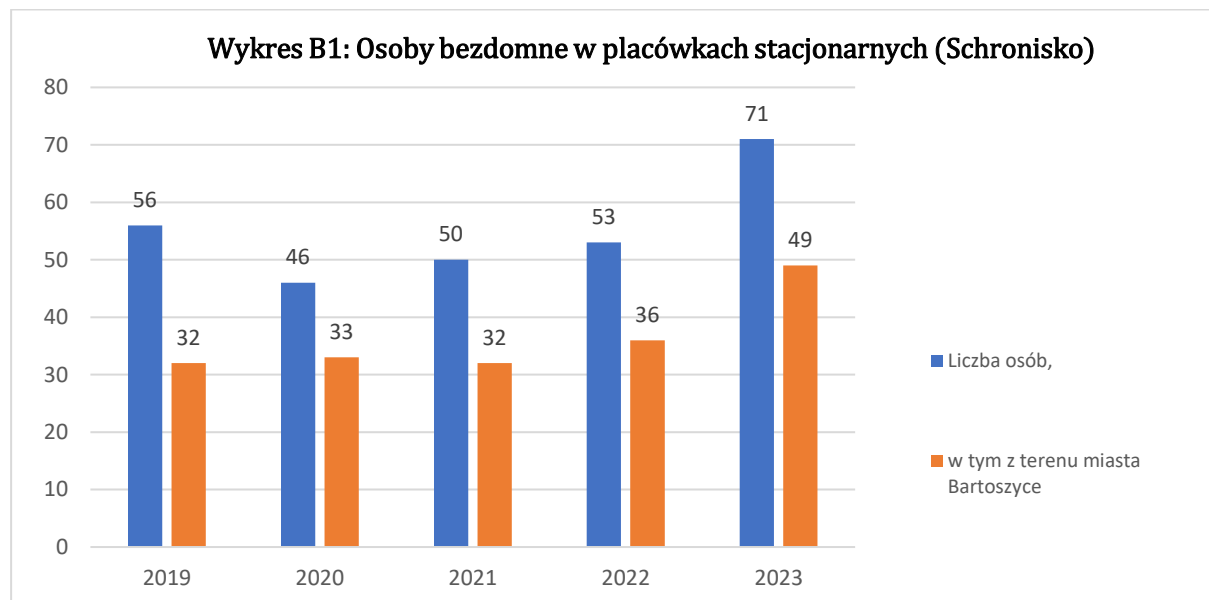
Konieczny jest rozwój wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami w ich środowisku lokalnym, aby umożliwić im niezależne życie i integrację społeczną poprzez:

- wzmocnienie rodzin z osobą/dzieckiem z niepełnosprawnością - rozwój katalogu usług w formie dziennej,
- utworzenie punktu informacji w zakresie możliwości uzyskania świadczeń i form usług dla OzN oraz członków ich rodzin/opiekunów,
- kontynuację i rozwój usługi wytnieniowej w ramach pobytu dziennego i całodobowego,
- kontynuację usług opiekuńczych, SUO, asystentury osobistej OzN,
- organizowanie kręgów wsparcia, e-usług, grup wsparcia, szkoleń dla opiekunów nieformalnych i formalnych,
- organizację dostępności do usług w gminie - w tym poprzez rozwój usług transportowych, door to door i inne,
- wdrożenie usługi animacyjnej w celu utrzymania aktywności i samodzielności,
- prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa, w tym w zakresie przeciwdziałania cyberprzestępczości,
- rozszerzenie usług poradnictwa bezpośredniego, mobilnego i online w gminie (psycholog, mediator, fizjoterapeuta),
- uruchomienie alternatywnych form wsparcia wobec miejsc całodobowych w dps.

- istotne jest inwestowanie w rozwój infrastruktury wspierającej w gminie w zakresie:
 - czasowego pobytu (COM, WSM);
 - kontynuowania likwidacji barier architektonicznych oraz zapewnienia dostępności,
 - kształtowania odpowiedniego środowiska dla osób z niepełnosprawnościami.

1.3 DIAGNOZA OBSZARU DEINSTYTUCJONALIZACJI OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI I ZAGROŻONYCH BEZDOMNOŚCIĄ

Przedstawione poniżej dane dotyczą skali osób w kryzysie bezdomności, przebywających w latach 2019 - 2023 w Schronisku dla Osób Bezdomnych w Bartoszycach, działającym aktualnie w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Tabela B1: Osoby bezdomne w placówkach stacjonarnych (Schronisko dla Osób Bezdomnych)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób ogółem	56	46	50	53	71
w tym z terenu miasta Bartoszyce	32	33	32	36	49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

Z usług tymczasowego schronienia w Schronisku dla Osób Bezdomnych w Bartoszycach korzystają zarówno osoby bezdomne z terenu miasta (stanowią ponad 60 % wszystkich osób kierowanych do placówki), jak również - na mocy zawartych porozumień - osoby bezdomne, posiadające ostatni adres zameldowania na terenie pozostałych gmin powiatu bartoszyckiego.

Tabela B2: Koszty prowadzenia miejsc całodobowych (Schronisko dla Osób Bezdomnych)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba miejsc	45	45	45	45	45
Koszt roczny	364.311,00	403.135,59	424.643,41	408.341,16	419.357,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

Sytuacja osób bezdomnych na terenie miasta jest monitorowana przez pracowników MOPS, Komendy Powiatowej Policji (w tym zgłoszenia naniesione na Krajową Mapę Zagrożeń Bezpieczeństwa) oraz Straży Miejskiej. Nasilone patrole służb odbywają się w okresie jesienno-zimowym, w sytuacji zagrożenia wychłodzeniem.

Tabela B3: Osoby bezdomne wg KMZ

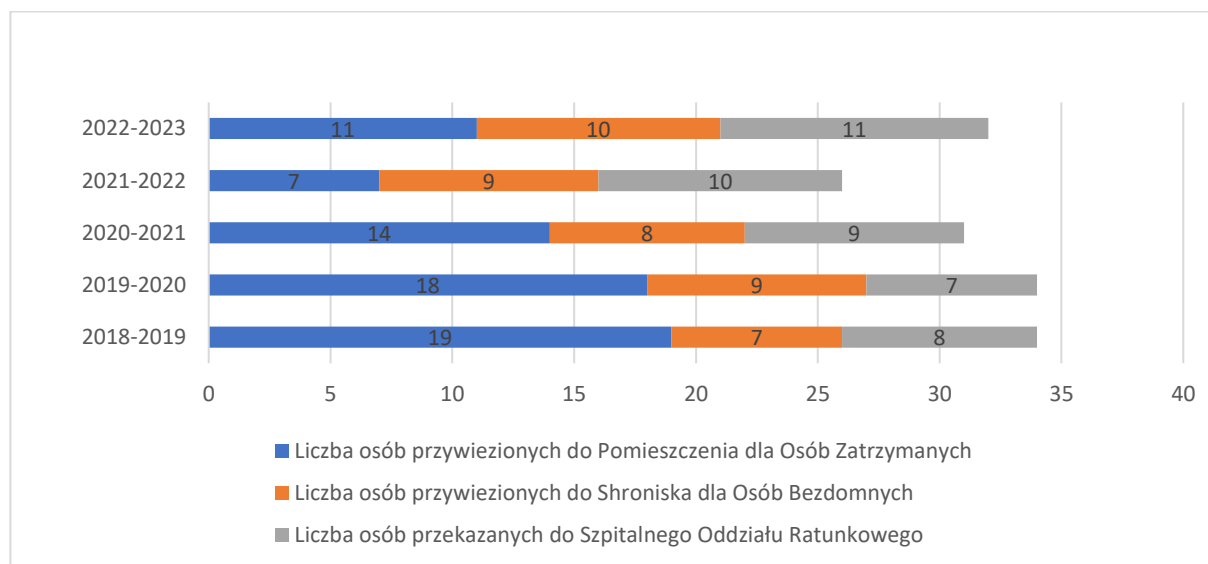
Liczba zgłoszeń naniesionych na Krajową Mapę Zagrożeń Bezpieczeństwa z kategorii „osoba bezdomna wymagająca pomocy”					
Okres	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba	0	0	7	8	10

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Bartoszczach

Szacunkowa liczba osób bezdomnych, nieporadnych życiowo zagrożonych wychłodzeniem, przebywających na terenie miasta Bartoszyce					
Okres	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba	8	7	9	10	11

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Bartoszczach, Straż Miejska w Bartoszczach

Wykres B2: Działania Straży Miejskiej/Policji i Zespołu Ratownictwa Medycznego

Źródło: Straż Miejska w Bartoszczach, Komenda Powiatowa Policji w Bartoszczach

Potrzeby mieszkańców Bartoszc (w tym osób bezdomnych) w zakresie uzyskania samodzielnego lokalu mieszkalnego przekraczają posiadane przez miasto zasoby. Poniższe tabele obrazują zarówno ilość posiadanych mieszkań, jak i liczbę złożonych wniosków o przydział lokali.

Tabela B4: Liczba mieszkań komunalnych i socjalnych

Wyszczególnienie Liczba/rok	2019	2020	2021	2022	2023
Mieszkania komunalne	533	517	520	507	491
Mieszkania socjalne	91	87	60	61	57

Źródło: OZPS dla Gminy Miejskiej Bartoszyce za lata 2019-2023

Tabela B5: Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy

Wyszczególnienie Liczba/rok	2019	2020	2021	2022	2023
	47	47	33	29	30

Źródło: OZPS dla Gminy Miejskiej Bartoszyce za lata 2019-2023

Tabela B6: Liczba wniosków złożonych na mieszkanie socjalne

Wyszczególnienie Liczba/rok	2019	2020	2021	2022	2023
	45	33	31	25	30

Źródło: OZPS dla Gminy Miejskiej Bartoszyce za lata 2019-2023

W latach 2019-2023 nie udzielono pomocy społecznej z tytułu uchodźstwa. W roku 2022 oraz 2023 udzielano wsparcia na rzecz obywateli Ukrainy, w związku z sytuacją, spowodowaną konfliktem zbrojnym na terenie tego kraju. Realizacja zadań wynikała z zapisów *ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*. W oparciu o przedmiotową *ustawę* z pomocy skorzystało:

Tabela B7: Wsparcie udzielone obywatelom Ukrainy

Udzielone wsparcie na rzecz obywateli Ukrainy		
Okres	2022	2023
Liczba		
w ramach jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę z przeznaczeniem na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe	223	11
w ramach świadczenia pieniężnego w kwocie 40 zł za osobę za każdy dzień pomocy, które przysługiwało osobie fizycznej, zapewniającej zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy	138	65
w ramach jednego gorącego posiłku dla dzieci i młodzieży w szkole	55 uczniów oraz 8 dzieci w przedszkolu	60 uczniów oraz 8 dzieci w przedszkolu
w ramach świadczenia rodzinnego	36 rodzin, w których funkcjonowało 54 dzieci	48 rodzin, w których funkcjonowało 65 dzieci
w ramach zasiłku okresowego	1	4
koszty pochówku	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszytach

WNIOSKI DOTYCZĄCE OBSZARZE DEINSTYTUCJONALIZACJI OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI

1. Liczba osób w kryzysie bezdomności na przestrzeni lat 2019-2023, przebywających na terenie miasta Bartoszyce, waha się od 56 do 71 (w tym osoby, których ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały były Bartoszyce - od 32 do 49). Są to przeważnie mężczyźni, wymagający dodatkowo wsparcia medycznego i usług opiekuńczych.
2. Szacunkowa liczba osób bezdomnych, nieporadnych życiowo zagrożonych wychłodzeniem z terenu działania KPP w Bartoszytach i Straży Miejskiej w Bartoszytach systematycznie wzrasta od 2019.
3. KPP w Bartoszytach odnotowywała w 2023 roku 10 zgłoszeń z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa w kategorii osób bezdomnych wymagających pomocy.
4. Straż Miejska/Policja i Zespół Ratownictwa Medycznego, w ramach podejmowanych działań w okresie zimowym, przewoziła osoby bezdomne wymagające wsparcia do PdOZ/szpitala (Specjalistyczny Oddział Ratunkowy) lub Schroniska.
W latach 2019-2023 odnotowano od 7 do 19 przypadków. Ważna jest współpraca wszystkich służb w tym zakresie.
5. Miasto posiada 57 mieszkań socjalnych oraz 491 komunalnych. Mieszkańcy będący w kryzysie mieszkaniowym mogą składać wnioski o przyznanie mieszkania komunalnego/socjalnego do Urzędu Miasta. W latach 2019-2023 rozpatrywano od 60 do 100 takich wniosków rocznie.
6. Osoby w potrzebie są zabezpieczane w Schronisku dla Osób Bezdomnych w Bartoszytach. Wzrasta ilość osób wymagających wzmożonej i stałej opieki ze względu na wiek oraz pogarszający się stan zdrowia.
7. Raz w roku odbywają się spotkania z udziałem pracowników Urzędu Miasta Bartoszyce, MOPS, Policji, Straży Miejskiej, Szpitala Powiatowego, NGO, dotyczące współpracy i wdrażania procedur dotyczących współpracy w działaniach na rzecz osób w kryzysie bezdomności na terenie miasta.

8. Przyczyny bezdomności oraz przebywania osób bezdomnych w miejscach pobytu całodobowego:
 - konflikty rodzinne, rozpad związku,
 - bezrobocie, brak środków finansowych pozwalających na wynajem mieszkania,
 - zły stan zdrowia, uzależnienia, niepełnosprawność, zaburzenia psychiczne.

ZASOBY I USŁUGI NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE SKIEROWANE DO OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI

Na terenie miasta Bartoszyce funkcjonuje koedukacyjne Schronisko dla Osób Bezdomnych, które jest w stanie zapewnić schronienie dla 45 osób, w tym 30 mężczyzn, 10 kobiet oraz 5 miejsc dla kobiet z dziećmi. Na rzecz osób będących w kryzysie bezdomności świadczone są również inne usługi, w tym:

1. Poradnictwo specjalistyczne

- a) konsultacje i poradnictwo prawne (Stowarzyszenie SAPERE AUDE, Punkt Pomocy przy Starostwie Powiatowym, Powiatowy Rzecznik Konsumentów),
- b) poradnictwo specjalistyczne – pedagogiczne, prawne, socjalne (MOPS) w ramach Poradni Konsultacyjno-Terapeutycznej,
- c) poradnictwo w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom – Poradnia „Szansa”, Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna Stowarzyszenia MONAR - terapia uzależnień i współuzależnienia,
- d) terapia w ramach Poradni Zdrowia Psychicznego.

2. Usługi dodatkowe:

- a) posiłek (Dzienny Dom „Senior+” MOPS),
- b) usługi pralnicze (MOPS),
- c) praca socjalna,
- d) motywowanie, poprzez działania edukacyjno-profilaktyczne, do rozwiązania problemu bezdomności/uzależnień,
- e) wydawanie żywności (w tym w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową) przez lokalne podmioty,
- f) diagnostyka i pomoc medyczna, opieka pielęgniarska (m.in. NZOZ, szpital),
- g) kierowanie do miejsc noclegowych (w tym schroniska z usługami opiekuńczymi).

3. Reintegracja społeczna i zawodowa:

- a) pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe, szkolenia, staże, środki na działalność gospodarczą (PUP - środki Funduszu Pracy, środki zewnętrzne),
- b) prace społecznie użyteczne (PUP, MOPS).

POTRZEBY DOTYCZĄCE OBSZARU KRYZYSU BEZDOMNOŚCI W MIEŚCIE BARTOSZYCE

Długotrwałe przebywanie w placówkach wieloosobowych pogłębia wykluczenie społeczne w zakresie braku konieczności podejmowania decyzji za własne życie, a także utrwała deficyty w obszarze kompetencji społecznych i emocjonalnych, umożliwiających samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie. Świadczy to o konieczności budowania planów usamodzielniania oraz konieczności rozwoju usług mieszanych (środowiskowych, mieszkanie + praca + wsparcie) w odpowiedzi na przyczyny pozostawania w kryzysie. Konieczne jest:

- a) uruchomienie jadalni – możliwości korzystania z obiadów,
- b) uruchomienie pracy streetworkerów dla osób w kryzysie bezdomności,
- c) wdrożenie usług higienicznych i wymiany odzieży (prowadzenie magazynu odzieży),
- d) kontynuacja wspólnych monitoringów miasta przez służby, w szczególności w okresie jesienno - zimowym,
- e) realizacja ogólnopolskich standardów w zakresie zabezpieczenia potrzeb osób bezdomnych,
- f) wprowadzenie usług nieodpłatnych higieny - pralnia,
- g) utworzenie CIS z pracownikami bezdomnymi /z usługami higienicznymi,
- h) rozwój katalogu usług dla 45 osób przebywających w Schronisku,
- i) budowa przez gminę nowych lokali mieszkalnych z wykorzystaniem dofinansowania zewnętrznego,
- j) kontynuacja zabezpieczenia czasowego miejsca pobytu dla matki z dzieckiem (Schronisko).

1.4. DIAGNOZA OBSZARU DEINSTYTUCJONALIZACJI OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Przyjęta w deinstytucjonalizacji kategoria „osoby w kryzysie psychicznym” jest szerszą kategorią niż „osoby z zaburzeniami psychicznymi”. Obejmuje wszystkie osoby, które doświadczają różnego rodzaju problemów psychicznych, choć niekoniecznie przeradzają się one w trwałe zaburzenia.

Dane z Wydziału Zdrowia Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie pozwoliły na uzyskanie informacji o ilości osób z zaburzeniami psychicznymi leczonych w Poradni Zdrowia Psychicznego w Bartoszycach wyłącznie za lata 2021-2022.

Tabela Z1: Osoby z zaburzeniami psychicznymi leczone w Poradni Zdrowia Psychicznego w Bartoszycach⁸

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Leczeni ogółem	-	-	481	687	-
w tym mężczyźni	-	-	186	196	-
0-18 lat	-	-	0	0	-
19-29 lat	-	-	138	138	-
30-64 lat	-	-	251	261	-
65 i więcej lat	-	-	92	92	-

Źródło: System statystyki w ochronie zdrowia - Sprawozdanie MZ-15

Natomiast według statystyk Narodowego Funduszu Zdrowia liczba osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu miasta Bartoszyce, leczonych w Poradni Zdrowia Psychicznego w Bartoszycach, w latach 2019 - 2023 systematycznie spadała. Mogło to być spowodowane m.in. ograniczoną dostępnością do PZP w Bartoszycach, a w związku z tym, z koniecznością korzystania z poradni w okolicznych miastach, bądź z prywatnych gabinetów lekarskich. Liczniejszą grupę osób leczonych w PZP w Bartoszycach stanowili mężczyźni. Osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w poniższej tabeli, mogły być również leczone w innych Poradniach Zdrowia Psychicznego (np. w Lidzbarku Warmińskim).

Tabela Z1a: Osoby z zaburzeniami psychicznymi leczone w Poradni Zdrowia Psychicznego⁹ z terenu miasta Bartoszyce

Wyszczególnienie Liczba/rok	2019	2020	2021	2022	2023
Leczeni ogółem	25	18	13	12	5
w tym mężczyźni	15	13	8	8	4
0-18 lat	0	0	0	0	0
19-29 lat	1	1	1	0	0
30-64 lat	13	13	8	7	3
65 i więcej lat	11	4	4	5	2

Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia

Tabela Z2: Liczba osób skierowana do dps dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Wyszczególnienie Liczba/rok	2019		2020		2021		2022		2023	
	Ogół	w tym z ZP	Ogół	w tym z ZP	Ogół	w tym z ZP	Ogół	w tym z ZP	Ogół	w tym z ZP
	8	1	15	0	17	3	6	0	8	0
%	12,5		0,00		17,5		0,00		0,00	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

⁸ System statystyki w ochronie zdrowia - Sprawozdanie MZ-15

⁹ Narodowy Fundusz Zdrowia

Liczba mieszkańców skierowanych do dps dla osób z zaburzeniami psychicznymi (Tabela Z2) nie odzwierciedla faktycznej liczby skierowań, ponieważ część osób (m.in. z demencją, Alzheimerem) została skierowana do innych placówek całodobowych m.in. dla osób w podeszłym wieku lub przewlekle somatycznie chorych.

Na terenie Gminy Miejskiej Bartoszyce osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą skorzystać ze wsparcia w mieszkaniu wspomaganym, dziennego pobytu w Środowiskowym Domu Samopomocy oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zakres którego obrazują poniższe tabele.

Tabela Z3: Koszty pobytu w mieszkaniu wspomaganym

Kwota w roku 2023 (koszty bieżące)	Liczba mieszkań wspomaganych
3.097	1/3 miejsca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

Tabela Z4: Liczba osób korzystających z usług ŚDS w Bartoszycach

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
ŚDS Bartoszyce	63	56	65	62	68

Źródło: Środowiskowy Dom Samopomocy w Bartoszycach

Tabela Z5: Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	9	9	14	9	9
Liczba świadczeń	3.015	2.425	2.182	2.186	2.640
Kwota świadczeń w zł	89.280,00	105.000,00	105.000,00	115.500,00	106.647,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

WNIOSKI DOTYCZĄCE OBSZARU OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

1. Liczba osób dorosłych leczonych w PZP w Bartoszycach wzrastała i wynosiła w latach 2021-2022 od 481 do 687, najwięcej w grupie wieku produkcyjnego.
Osoby leczone w Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia w roku 2023 stanowiły grupę 243 osób (w 2022 - 197, 2021 - 209, 2020 - 172, 2019 - 239).
W roku 2023 do MKRPA złożono 69 wniosków o podjęcie działań wobec osób z problemem alkoholowym. Dotyczyły one 69 osób.
Liczba osób leczących się z powodu uzależnienia w PLUiW na przestrzeni lat 2019-2023 miała tendencję wahającą się (2019 - 134 osoby, 2020 - 51 osób, 2021 - 97 osób, 2022 - 84 osoby, 2023 - 102 osoby).
2. Kompleksowe badania w obszarze zdrowia psychicznego (EZOP II, 2021) wskazują, że w Polsce nawet ok. 26,4% populacji dorosłych oraz ponad 13% dzieci i młodzieży niepełnoletniej może w swoim życiu doświadczyć różnych zaburzeń psychicznych. Oznacza to, że wiele rodzin może być bezpośrednio dotkniętych kryzysem zdrowia psychicznego najbliższych. Sytuację będą pogarszały trendy starzenia się populacji i związane z nim problemy (m.in. choroby otępienne), a także nasilanie się negatywnych zjawisk w obszarze zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i dorosłych.
3. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z orzecznictwa Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bartoszycach wzrosła o ponad 20%, w tym diagnozy autyzm/Aspergera (z 13 do 25 osób). 30% zdiagnozowanych dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia.

W celu osiągnięcia trwałych rezultatów wymagana jest równoległa praca z rodziną dziecka (m.in. poradnictwo rodzinne, terapia rodzinna, szkolenia dla rodziców ukierunkowane na zmianę postaw).

4. Dane statystyczne i obserwacje kadry specjalistycznej PPP wskazują na występowanie zaburzeń ekranowych u bardzo dużej grupy dzieci i młodzieży zgłaszającej się do Poradni.
5. Zgodnie z „*Ogólnopolską diagnozą deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski*” do najbardziej licznej grupy zaburzeń psychicznych należały zaburzenia lękowe i depresja (ponad 1,6 tys. pacjentów na 100 tys. mieszkańców). Inne powody to kryzys psychiczny wskutek nieszczęśliwego wypadku oraz zaburzenia ze spektrum autyzmu.
6. Według ww. *diagnozy* osoby w kryzysie psychicznym i ich opiekunowie najczęściej korzystali w ciągu ostatnich 12 miesięcy z poradni zdrowia psychicznego (67 %) oraz poradni psychologicznych (37 %).
7. W 2023 roku 68 osób korzystało z rehabilitacji społecznej w ŚDS w Bartoszycach, zaś 9 - ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
8. Osoby w kryzysie szukają pomocy w różnych miejscach, w tym w miejscowościach ościennych. Wg badań¹⁰, czas od wystąpienia objawów, do zgłoszenia się do instytucji jest bardzo długi - powyżej 1 roku. Wpływa to niekorzystnie na efektywność leczenia. Zbyt późne rozpoczęcie terapii, pogłębia chroniczny kryzys i/lub powoduje pogorszenie stanu zdrowia psychicznego.
9. Liczba osób kierowanych z miasta Bartoszyce do domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych wahała się od 1 do 3 rocznie w latach 2019-2023, spośród około od 4 do 17 osób kierowanych.

ZASOBY I USŁUGI NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE SKIEROWANE DO OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO (I ICH RODZIN)

Zasoby i usługi na terenie miasta Bartoszyce skierowane do osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz ich rodzin obejmują różnorodne instytucje i organizacje, które wspierają osoby z problemami psychicznymi. Poniżej przedstawiamy najważniejsze z nich:

1. Placówki wsparcia dziennego stacjonarne:

- a) Środowiskowy Dom Samopomocy w Bartoszycach (w zakresie osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz przewlekle psychicznie chorych),
- b) Warsztaty Terapii Zajęciowej (SION).

2. Czasowy pobyt całodobowy:

- a) mieszkanie wspomagane (MOPS),
- b) opieka krótkoterminowa - pobyt w dps (DPS Szczurkowo).

3. Poradnictwo specjalistyczne:

- a) konsultacje i poradnictwo prawne (Stowarzyszenie SAPERE AUDE, Punkt Pomocy przy Starostwie Powiatowym, Powiatowy Rzecznik Konsumentów),
- b) Stowarzyszenie MONAR - Poradnia Profilaktyczno – Konsultacyjna (poradnictwo rodzinne, zajęcia indywidualne i grupowe, konsultacje w zakresie uzależnień i współuzależnienia),
- c) interwencja kryzysowa, pomoc psychologiczna terapeutyczna w Punkcie Konsultacyjnym (przy ul. Wajdy 10),
- d) działalność profilaktyczno – konsultacyjna Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- e) poradnictwo specjalistyczne: pedagogiczne, prawne, socjalne w ramach Poradni Konsultacyjno-Terapeutycznej (MOPS),
- f) poradnictwo na rzecz osób z niepełnosprawnościami (w tym z zaburzeniami psychicznymi) i ich rodzin świadczone przez psychologa, logopedę (SION, ŚDS),
- g) poradnictwo świadczone na rzecz dzieci wykazujących trudności i nieposiadających orzeczeń m.in. terapia pedagogiczna, psychologiczna, logopedyczna (PPP),
- f) grupy wsparcia dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami (Fundacja LELKA, SION)

¹⁰ Grewiński M., Lizut J., Rabiej P. (red.), *Ogólnopolska diagnoza deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski*, ROPS Toruń / Uczelnia Korczaka, Elipsa, Warszawa 2024.

4. Usługi świadczone w miejscu zamieszkania:

- a) specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) usługi asystencji osobistej,
- c) usługi opieki wytchnieniowej.

5. Usługi świadczone przez podmioty z zakresu ochrony i promocji zdrowia oraz podmioty niepubliczne:

- a) Szpital Powiatowy – leczenie ambulatoryjne pacjentów z zaburzeniami psychicznymi, konsultacje psychiatryczne, diagnostyka i pomoc medyczna,
- b) Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia „Szansa”,
- c) Stowarzyszenie MONAR - Poradnia Profilaktyczno - Konsultacyjna.

6. Reintegracja społeczna i zawodowa:

- a) pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe, szkolenia, staże, środki na działalność gospodarczą (PUP - środki z PFRON, Funduszu Pracy, środki zewnętrzne),
- b) doradztwo zawodowe, szkolenia i staże (SION),
- c) trener pracy (ZAZ),
- d) przygotowanie zawodowe (ZAZ i ZDZ).

7. Edukacja publiczna:

- a) edukacja specjalna w SOSW, integracyjne grupy w przedszkolu i szkołach,
- b) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (wczesne wspomaganie rozwoju, poradnictwo, konsultacje psychologiczne i psychoterapeutyczne, terapia dla osób dorosłych i dzieci w kryzysie zdrowia psychicznego).

8. Usługi dodatkowe:

- a) posiłek (Dzienny Dom „Senior+” MOPS),
- b) usługi pralnicze (MOPS),
- c) praca socjalna,
- d) wydawanie żywności w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową przez lokalne podmioty, w tym parafie,
- e) diagnozowanie, orzekanie o kształceniu specjalnym, diagnozy SI, diagnozy autyzmu/Aspergera wykonywane przez PPP, diagnozy w zakresie WWR,
- f) Wczesne Wspomaganie Rozwoju (SOSW, Integracyjne Przedszkole Publiczne Nr 4, PPP),
- g) terapia integracji sensorycznej (ŚDS, SION, Integracyjne Przedszkole Publiczne Nr 4, podmioty prywatne), terapia dla dzieci z autyzmem (SION, Integracyjne Przedszkole Publiczne Nr 4, podmioty prywatne),
- h) wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego (SION, Stacja Joannitów w Łojdach).

BARIERY W REALIZACJI USŁUG DLA OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO (I ICH RODZIN)

- brak wystarczającego finansowania usług realizowanych przez psychologów, terapeutów, psychiatrów (1 psychiatra w powiecie bartoszyckim, brak psychiatrii dziecięcej),
- brak oddziału psychiatrycznego (dziennej/całodobowej) w Szpitalu Powiatowym w Bartoszycach,
- niedostateczne monitorowanie stanu zdrowia pacjentów w ramach działalności PZP,
- niedostateczne poradnictwo rodzinne oraz w zakresie terapii i rewalidacji,
- zbyt późne kierowanie dzieci do WWR przez podmioty posiadające uprawnienia w tym zakresie,
- brak usług dla zdiagnozowanych osób wysoko funkcjonujących z autyzmem,
- zbyt mało usług w odpowiedzi na potrzeby orzecznictwa: WWR, diagnoz i terapii SI dla dzieci, socjoterapii w szkołach/placówkach,
- niewystarczająca edukacja rodziców w zakresie przygotowania do nauczania włączającego w placówkach oświatowych oraz pod kątem korzystania z różnych form wsparcia,
- niedostateczna oferta w zakresie całodobowych pobyków krótkoterminowych dla dzieci z niepełnosprawnościami.

POTRZEBY OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO (I ICH RODZIN)

- zwiększenie dostępności asystencji osobistej i opieki wytchnieniowej,
- zwiększenie dostępności rehabilitacji społecznej w ŚDS,
- kontynuacja funkcjonowania mieszkania wspomaganego dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego z dostępem do usług w środowisku,
- kontynuacja specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- rozszerzenie poradnictwa specjalistycznego - psychologicznego i terapii (ośrodki dla dzieci i młodzieży, Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia),
- uruchomienie w SOSW w Bartoszycach miejsc pobytu krótkoterminowego dla dzieci z niepełnosprawnością – 1 - 2 pokoje z koszykiem usług.

1.5. DIAGNOZA OBSZARU DEINSTYTUCJONALIZACJI RODZIN Z DZIEĆMI (W TYM Z DZIEĆMI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI)

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 roku, na terenie miasta Bartoszyce funkcjonowały następujące typy rodzin:

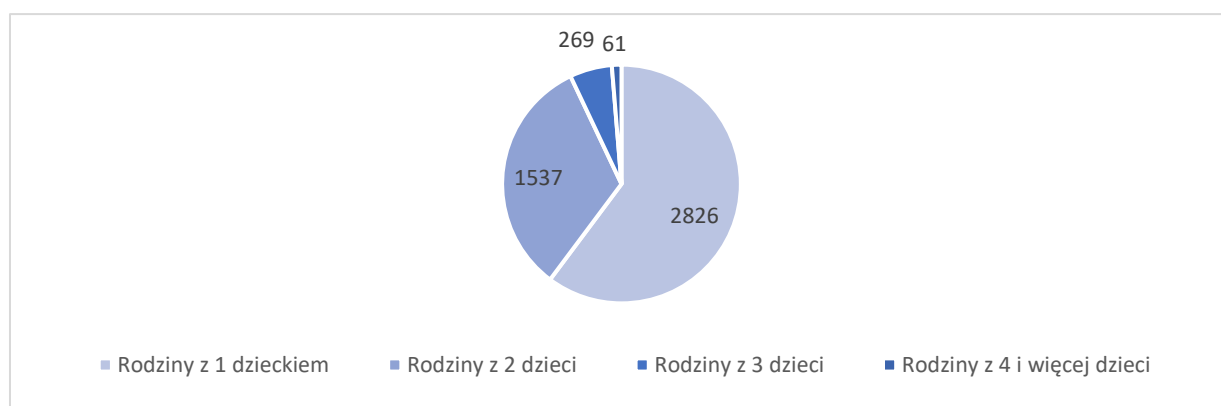
- małżeństwa - **4.106** (w tym z dziećmi - 2.506 oraz bez dzieci - 1.600), co stanowi **63,54 %** wszystkich rodzin wg poszczególnych typów,
- związki niesformalizowane - **544** (w tym 375 z dziećmi oraz 169 bez dzieci), co stanowi **8,42 %** wszystkich rodzin wg poszczególnych typów,
- matki z dziećmi - **1.573**, co stanowi **24,34 %** wszystkich rodzin wg poszczególnych typów,
- ojcowie z dziećmi - **239**, co stanowi **3,70 %** wszystkich rodzin wg poszczególnych typów.

Na terenie miasta Bartoszyce funkcjonowało łącznie 6.462 rodziny, w tym 4.693 rodziny z dziećmi. Ich szczegółową strukturę przedstawia poniższa tabela.

Tabela i wykres R1: Rodziny z dziećmi w roku 2021

Ogółem rodziny	%	rodziny z dziećmi razem	rodziny z 1 dzieckiem	rodziny z 2 dziećmi	rodziny z 3 dziećmi	rodziny z 4 i więcej dziećmi	dzieci w rodzinie ogółem	przeciętna liczba dzieci w rodzinie
6.462	72,6	4.693	2.826	1.537	269	61	6.964	1,48
			60,3 %	32,7%	5,7%	1,3%		

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Narodowy Spis Powszechny 2021

Dane statystyczne dotyczące korzystania z systemu świadczeń na rzecz rodziny zawiera tabela R2.

Tabela R2: Rodzice i dzieci korzystający z systemu świadczeń na rzecz rodziny

Dane	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba <u>rodziców</u> pobierających świadczenia pielęgnacyjne	194	256	235	193	144
Liczba <u>dzieci</u> w rodzinach, które otrzymały zasiłek dla niepełnosprawnego dziecka do 16 roku życia	280	326	270	218	196

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

Tabela R3: Tendencja w orzekaniu dzieci

Rok wydania orzeczenia/ rodzaj orzeczenia	2019		2023	
	Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	w tym orzeczenia dzieci z autyzmem, Aspergerem	Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	w tym orzeczenia dzieci z autyzmem, Aspergerem
	63	13	76	25

Źródło: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bartoszycach

Tabela R4: Dzieci w pieczy zastępczej

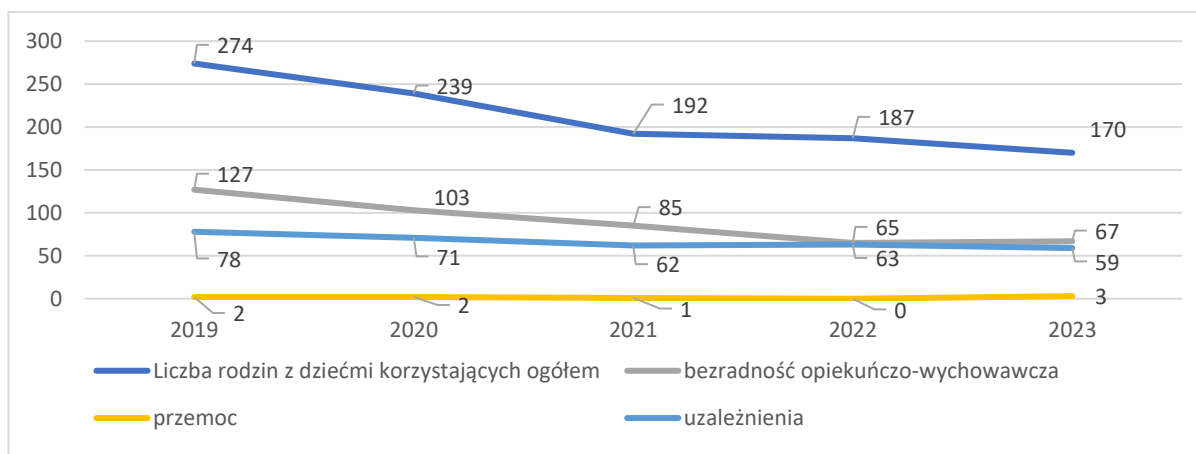
Wyszczególnienie	Liczba dzieci w pieczy - stan na 31.12 danego roku				
	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem piecza instytucjonalna	18	20	22	20	25
Ogółem piecza rodzinna	39	39	38	40	43
Razem dzieci w pieczy zastępczej instytucjonalnej i rodzinnej	57	59	60	60	68
Koszty odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, ponoszone przez gminę	697.419,48	733.178,61	842.021,23	814.851,35	1.155.760,19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Bartoszycach

Tabela R5: Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej z terenu gminy

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
liczba osób objętych indywidualnym programem usamodzielnienia ¹¹	12	12	5	3	8
osoby w mieszkaniach treningowych	3	2	1	3	2

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach

Wykres R6: Rodziny z dziećmi korzystające z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

WNIOSKI DOTYCZĄCE OBSZARU RODZIN Z DZIEĆMI

- Liczba rodzin z dziećmi na terenie miasta Bartoszyce w roku 2021 **wynosiła 4.693**, co stanowi 72,6% ogółu gospodarstw, w tym:
 - małżeństwa z dziećmi - 2.506,
 - matki z dziećmi - 1.573,
 - związki niesformalizowane z dziećmi - 375,
 - ojcowie z dziećmi - 239.
- Przeciętna liczebność dzieci w rodzinach wynosiła w roku 2021 - 1,48. 60,3% rodzin z dziećmi stanowiły rodziny z jednym, 32,7% - z dwójką dzieci, zaś 7% - rodziny wielodzietne, tj. posiadające co najmniej 3 dzieci.
- Wzrasta liczba rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami oraz z orzeczeniami o kształceniu specjalnym. W 2023 r. 144 rodziców nie pracowało ze względu na niepełnosprawność dziecka. Dla 196 dzieci z niepełnosprawnością do 16 roku życia wypłacano zasiłki pielęgnacyjne.

¹¹ ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – art. 145, ust. 4

4. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w roku 2019 wydała 63 orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym 13 dla dzieci z autyzmem, Aspergerem. W roku 2023 wydano orzeczeń 76, w tym 25 dla dzieci z autyzmem, Aspergerem.
5. Liczba rodzin z dziećmi korzystających z finansowej pomocy społecznej zmniejszyła się na terenie gminy z 274 (w roku 2019) do 170 (w 2024). Spadła liczba rodzin korzystających z pomocy z tytułu bezradności opiekuńczo-wychowawczej - ze 127 (w 2019) do 67 - 2024, tytułu uzależnienia - z 78 - 2024 do 59 - 2019. Utrzymała się liczba rodzin objętych działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego w związku z występowaniem przemocy.
6. Na terenie miasta praca na rzecz rodziny była realizowana w szczególności w formie: konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej. Do pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przydzielanych było 4 asystentów rodziny. Obejmowali oni w 2023 roku wsparciem 60 rodzin.
7. Wsparcie środowiskowe oferowane rodzinom w kryzysie, w tym przeżywającym bezradność opiekuńczo-wychowawczą, było niewystarczające, o czym świadczył przyrost ilości dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej (z 57 w roku 2019 do 68 w roku 2023). W związku z tym, że 73,6% dzieci przebywało w pieczy zastępczej z powodów zależnych od rodziców, konstruując wsparcie usługowe należy kierować się najczęstszymi przyczynami umieszczeń i zadbać o rozwój usług profilaktyki i interwencji w środowisku.

ZASOBY I USŁUGI NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE SKIEROWANE DO RODZIN Z DZIEĆMI

Zasoby i usługi na terenie miasta Bartoszyce skierowane do rodzin obejmują różnorodne inicjatywy i instytucje wspierające, w tym szeroki zakres działań mających na celu wsparcie rozwoju, edukacji, zdrowia oraz integracji rodzin. Oferowany katalog usług uwzględnia potrzeby i możliwości odbiorców oraz obejmuje następujące obszary:

1. Opiekę nad dziećmi – żłobki i przedszkola:
 - a) publiczne i niepubliczne placówki zapewniające opiekę i edukację wczesnodziecięcą,
 - b) punkty opieki nad dziećmi do lat 3.
2. Programy edukacyjne i zajęcia pozaszkolne - warsztaty, kursy, zajęcia artystyczne, sportowe i naukowe dla dzieci w różnym wieku, organizowane przez jednostki organizacyjne samorządu oraz organizacje pozarządowe (m.in. BDK, MDK, BOSiR, MBP, Stowarzyszenie NORA, Hufiec ZHP, Stowarzyszenie „Dolna Róż”, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej Bartoszyce i Okolic).
3. Wsparcie finansowe i socjalne:
 - a) świadczenia rodzinne, świadczenie wychowawcze, program „Dobry Start” i „Aktywny Rodzic”,
 - b) wyprawka szkolna, stypendium szkolne,
 - c) posiłek (stołówki szkolne, Dzienny Dom „Senior+” MOPS) oraz świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności,
 - d) usługi pralnicze (MOPS),
 - e) praca socjalna,
 - f) wydawanie żywności w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową przez lokalne podmioty, w tym parafie.
4. Czasowy pobyt całodobowy:
 - a) Schronisko dla Osób Bezdomnych (MOPS) – pobyt interwencyjny dla matki z dzieckiem,
 - b) mieszkanie treningowe dla osób opuszczających pieczę zastępczą przy PCPR - pobyt czasowy.
5. Poradnictwo specjalistyczne
 - a) konsultacje i poradnictwo prawne (Stowarzyszenie SAPERE AUDE, Punkt Pomocy przy Starostwie Powiatowym, Powiatowy Rzecznik Konsumentów),
 - b) poradnictwo specjalistyczne: pedagogiczne (m.in. warsztaty dla rodziców), prawne, socjalne w ramach Poradni Konsultacyjno-Terapeutycznej (MOPS),

- c) poradnictwo na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin świadczone przez psychologa, logopedę (SION),
- d) poradnictwo świadczone na rzecz dzieci wykazujących trudności i nieposiadających orzeczeń (m.in. terapia pedagogiczna, psychologiczna, logopedyczna) oraz na rzecz ich rodziców - konsultacje wychowawcze (PPP),
- e) grupy wsparcia dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami (Fundacja LELKA, SION),
- f) Stowarzyszenie MONAR - Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna (poradnictwo rodzinne, zajęcia indywidualne i grupowe, konsultacje w zakresie uzależnień i współuzależnienia),
- g) interwencja kryzysowa, pomoc psychologiczna i terapeutyczna w Punkcie Konsultacyjnym (przy ul. Wajdy 10),
- h) działalność profilaktyczno-konsultacyjna MKRPA,
- i) funkcjonowanie multiprofesjonalnych zespołów do spraw pracy z rodziną.

6. Usługi świadczone w miejscu zamieszkania:

- a) usługi asystencji osobistej,
- b) usługi opieki wytchnieniowej,
- c) asystentura rodziny.

7. Inicjatywy integracyjne i kulturalne - festyny, pikniki rodzinne, wydarzenia kulturalne dla dzieci i rodziców, organizowane przez jednostki organizacyjne samorządu oraz organizacje pozarządowe (m.in. szkoły, przedszkola, BDK, MDK, BOSiR, MBP, Hufiec ZHP, Stowarzyszenie „Dolna Róż”, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej Bartoszyce i Okolic).

BARIERY WPYWAJĄCE NA USŁUGI DLA RODZIN Z DZIEĆMI

- niewystarczające usługi poradnictwa rodzinnego, terapii, rewalidacji,
- schematyczne postępowanie wychowawcze rodziców,
- niewystarczająca praca („gabinetowa”) z rodziną, m.in. w zakresie terapii rodzinnej, szkoleń dla rodziców, FASD,
- utrudniona współpraca ze służbą zdrowia - brak szybkiego reagowania w zakresie diagnostyki PPP oraz wczesnego kierowania dzieci do WWR,
- niewystarczający zakres/liczba diagnozowania osób wysoko funkcjonujących z autyzmem,
- ograniczony katalog usług odpowiadających na potrzeby orzecznictwa w zakresie m.in.: WWR, diagnoz i terapii SI dla dzieci, socjoterapii w szkołach/placówkach,
- edukacja rodziców w zakresie korzystania z różnych form wsparcia,
- przygotowanie rodziców do nauczania włączającego w szkołach,
- uruchomienie, w oparciu o środki zewnętrzne, na bazie SOSW w Bartoszycach 1-2 pokoi, przeznaczonych na krótkoterminowe całodobowe pobyty (z koszykiem usług) dla dzieci z niepełnosprawnościami,
- potrzeba utworzenia Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii.

POTRZEBY USŁUGOWE DLA RODZIN Z DZIEĆMI

- rozwijanie usługi poradnictwa specjalistycznego (w tym w szczególności w zakresie wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego) oraz terapii środowiskowej,
- utworzenie specjalistycznego miejsca wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży,
- podnoszenie kwalifikacji asystentów (w szczególności w zakresie profilaktyki i antykoncepcji),
- zwiększenie oferty usług dla rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze,
- monitorowanie sytuacji dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą i uzależnieniem,
- wzmocnienie kompetencji rodziców samodzielnie wychowujących dzieci,
- zapewnienie większego dostępu do terapii dla dzieci z niepełnosprawnością (m.in. integracji sensorycznej), do opieki wytchnieniowej oraz grup wsparcia dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami. Doposażenie miejsc i sal specjalistycznych

II. CZĘŚĆ OPERACYJNA

2.1 DEINSTYTUCJONALIZACJA WSPARCIA SENIORÓW

Cel 1: Rozwój usług senioralnych w Gminie Miejskiej Bartoszyce					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
1.	Kontynuacja e-usług (teleopieka).	2026 - 2028	MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami – ok. 40
2.	Podjęcie działań ukierunkowanych na uruchomienie usług mobilnych.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Alternatywnie: inne źródła	Liczba inicjatyw - 1
3.	Wprowadzenie pakietów świadczeń zdrowotnych/koszyków usług, w tym: usług asystenta zdrowienia, specjalistycznych usług opiekuńczych i usług sąsiedzkich.	2026 - 2028	Placówki ochrony zdrowia MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Środki NFZ Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba asystentów zdrowienia - min. 1 osoba Liczba osób objętych usługami - 5
4.	Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad seniorami: kontynuacja dziennej usługi wytchnieniowej.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Program MRPiPS - Opieka wytchnieniowa Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027	Liczba osób objętych usługami - 25
5.	Rozszerzenie usług w Dziennym Domu „Senior+”.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce	Program Wieloletni SENIOR+ na lata 2021 - 2025 Fundusze europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami – 30
6.	Rozwój działalności grupy samopomocowej Klubu Seniora.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce	Fundusze europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 150
7.	Prowadzenie działań edukacyjnych, dotyczących bezpieczeństwa seniorów, w tym w sieci, cyberprzestępczości, IT.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce KPP Bartoszyce NGO Inne podmioty	Program Wieloletni na Rzecz Osób Starszych 2021 - 2025 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba inicjatyw - min. 2 dla 50 seniorów

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Miejskiej Bartoszyce na lata 2026-2028

8.	Realizacja środowiskowych, osiedlowych usług animacyjnych w celu utrzymania aktywności i samodzielności	2026 - 2028	Urząd Miasta Bartoszyce Spółdzielnie mieszkaniowe NGO	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 PFRON Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba wydarzeń - 20
9.	Monitoring i aktualizacja Listy Usług dla seniorów.	2026 - 2028	Wszystkie podmioty zaangażowane w opracowanie i realizację LPDI	w ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację	Liczba aktualizacji - 1

Cel 2: Rozwój alternatywnego mieszkalnictwa czasowego

Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
10.	Rozwój wsparcia w formie usługi opieki wytchnieniowej, całodobowej we współpracy z DPS-ami oraz organizacjami pozarządowymi.	2026-2028	NGO DPS MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 10
11.	Zwiększenie zakresu usług opieki krótkoterminowej na bazie domu pomocy społecznej.	2026 - 2028	DPS Powiat bartoszycki	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Celowe programy krajowe Budżet powiatu bartoszyckiego	Liczba osób objętych usługami - 5

Cel 3: Tworzenie warunków do rozwoju usług dla seniorów

Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
11.	Organizowanie szkoleń dla osób opiekujących się chorymi członkami rodziny z terenu Miasta Bartoszyce.	2026 - 2028	NGO MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami szkoleniowymi - 20 osób
12.	Organizacja działań promujących partycypację w kosztach usług osób z nich korzystających (bariera mentalna).	2026 - 2028	NGO MOPS w Bartoszytach Urząd Miasta Bartoszyce	Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba wydarzeń - min. 1 w roku

2.2 DEINSTYTUCJONALIZACJA WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Cel 1: Rozwój usług środowiskowych					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
1.	Kontynuacja usługi AOOzN.	2026-2028	Urząd Miasta Bartoszyce MOPS w Bartoszycach NGO	Fundusz Solidarnościowy (Program Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością) Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce	Liczba osób objętych usługami - 30
2.	Kontynuacja usług opiekuńczych, podjęcie działań w zakresie uruchomienia specjalistycznych usług opiekuńczych.	2026-2028	Urząd Miasta Bartoszyce MOPS w Bartoszycach NGO	PFRON Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce	Liczba osób objętych usługami - ok. 150
3.	Realizacja dziennej usługi wytchnieniowej.	2026-2028	Urząd Miasta Bartoszyce MOPS w Bartoszycach NGO	Fundusz Solidarnościowy (Program Opieka wytchnieniowa) Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 25
4.	Prowadzenie nieodpłatnych usług remontowych, naprawczych - tzw. Złota Rączka dla seniorów i OzN.	2026-2028	Urząd Miasta Bartoszyce MOPS w Bartoszycach NGO	Rządowe programy celowe PFRON Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba wdrożonych usług - 1
5.	Rozszerzenie usług poradnictwa bezpośredniego, mobilnego i online - psycholog, mediator, fizjoterapeuta.	2026-2028	Urząd Miasta Bartoszyce MOPS w Bartoszycach NGO Podmioty prywatne	Fundusze NFZ - programy zdrowotne Fundusze europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 PFRON Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 20 osób
6.	Monitoring i aktualizacja Listy Usług dla osób z niepełnosprawnościami.	2026 - 2028	Wszystkie podmioty zaangażowane w opracowanie i realizację LPDI	W ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację	Liczba aktualizacji - 1
Cel 2: Rozwój alternatywnego mieszkalnictwa czasowego					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
7.	Przygotowanie i wdrożenie rozwiązania usługi wytchnieniowej, całodobowej we współpracy z DPS-ami oraz organizacjami pozarządowymi. Wykorzystanie bazy SOSW w Bartoszycach na pobyty krótkoterminowe -	2026-2028	NGO DPS MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce Powiat bartoszycki	Fundusz Solidarnościowy - Program Opieka wytchnieniowa	Liczba osób objętych usługami - 15

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Miejskiej Bartoszyce na lata 2026-2028

	1 - 2 pokoje z koszykiem usług (powiat) dla dzieci z niepełnosprawnościami.			Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 -2027 Budżet miasta Bartoszyce i powiatu bartoszyckiego Alternatywnie: inne źródła	
8.	Prowadzenie mieszkania wspomagane.	2026-2028	Urząd Miasta Bartoszyce MOPS w Bartoszczach	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba miejsc - 3
9.	Funkcjonowanie Wspomaganej Społeczności Mieszkaniowej oraz Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego.	2026-2028	NGO Powiat bartoszycki	PFRON - Program „Samodzielność - Aktywność - Mobilność!” Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe ¹² Fundusz Solidarnościowy - Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne” Budżet miasta Bartoszyce i powiatu bartoszyckiego	Liczba miejsc - 12
Cel 3: Tworzenie warunków do rozwoju usług dla osób z niepełnosprawnościami					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
10.	Prowadzenie działań edukacyjnych, dotyczących bezpieczeństwa, w tym w sieci, cyberprzestępczości, IT.	2026-2028	MOPS w Bartoszczach Urząd Miasta Bartoszyce NGO KPP Bartoszyce inne podmioty	Program Wieloletni na Rzecz Osób Starszych 2021 - 2025 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba wydarzeń – min. 2 dla 50 osób
11.	Organizowanie kręgów i grup wsparcia dla opiekunów nieformalnych i formalnych. Powołanie koordynatora sieci oraz minimum 2 Kręgów Wsparcia rodziców/ opiekunów OzN.	2026-2028	ŚDS w Bartoszczach MOPS w Bartoszczach Urząd Miasta Bartoszyce NGO inne podmioty	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 PFRON Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba kręgów wsparcia – min. 2
12.	Wsparcie OzN i ich opiekunów w zakresie uzyskania możliwych świadczeń i usług: - wdrożenie usługi koordynatora krok po kroku po uzyskaniu orzeczenia OzN, - usługi szkoleniowe dla rodziców/opiekunów.	2026-2028	ŚDS w Bartoszczach NGO Urząd Miasta Bartoszyce Starostwo Powiatowe MOPS w Bartoszczach	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba usług – min. 2

¹² Łączna wartość dofinansowania wynosi maksymalnie 625.000,00 zł na jedno mieszkanie dla jednej osoby wraz z częścią wspólną, w tym do 500 000 zł na realizację inwestycji do poziomu stanu surowego zamkniętego i 125 000 zł (czyli 25 % tej kwoty) na wykończenie i wyposażenie jednego mieszkania.

2.3 DEINSTYTUCJONALIZACJA WSPARCIA OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOSCI I ZAGROŻONYCH BEZDOMNOŚCIĄ

Cel 1: Rozwój Koszyka Usług dla osób w kryzysie bezdomności					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
1.	Uruchomienie dodatkowych usług podstawowych dla osób w kryzysie: - jadłodajni/ możliwości korzystania z obiadów, - usług higienicznych, wymiany odzieży (prowadzenie magazynu odzieży), - pralni.	2026 - 2028	NGO Urząd Miasta Bartoszyce	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Rządowe programy celowe ¹³ Program Pokonać bezdomność Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 20
2.	Monitoring i aktualizacja Listy Usług dla osób w kryzysie bezdomności.	2026 - 2028	Wszystkie podmioty zaangażowane w opracowanie i realizację LPDI	w ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację	Liczba aktualizacji - 1
Cel 2: Rozwój alternatywnego mieszkalnictwa czasowego					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
3.	Funkcjonowanie mieszkania wspomagane.	2026 - 2028	NGO MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet NGO Rządowe programy celowe ¹⁴ Program Pokonać bezdomność. Alternatywnie: inne źródła	Liczba miejsc - 3
4.	Budowa nowych mieszkań w dobrym standardzie oraz niskich czynszach w ramach rządowego programu wsparcia budownictwa socjalnego lub komunalnego.	2026 - 2028	Urząd Miasta Bartoszyce	Krajowy Plan Odbudowy Fundusze BGK - TBS Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Rządowe programy celowe ¹⁵	Liczba mieszkań - 20

¹³ Zadanie zgodne ze wskaźnikami Strategii Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 roku; liczba gmin¹⁴ Zadanie zgodne ze wskaźnikami Strategii Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 roku; liczba gmin¹⁵ Zadanie zgodne ze wskaźnikami Strategii Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 roku; liczba gmin

Cel 3: Tworzenie warunków do rozwoju usług dla osób w kryzysie bezdomności

Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
5.	Wspólne działania służb: - monitorowanie miasta, w szczególności w okresie zimowym, - podjęcie działań w zakresie uruchomienia ogrzewalni.	2026 - 2028	NGO MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce Straż Miejska KPP Bartoszyce Służba zdrowia	Środki NFZ Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Rządowe programy celowe ¹⁶ Program Pokonać bezdomność. Alternatywnie: inne źródła	Liczba wydarzeń - 2
7.	Organizowanie działań w zakresie edukacyjnym, profilaktycznym, aktywizującym społecznie i zawodowo.	2026 - 2028	NGO MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce Straż Miejska KPP Bartoszyce Służba zdrowia PUP Bartoszyce	Środki NFZ Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Rządowe programy celowe ¹⁷ Program Pokonać bezdomność. Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 45
8.	Organizowanie form wspierających, ukierunkowanych na wyjście z bezdomności, m.in. pomoc psychologiczna, terapeuta ds. uzależnień, poradnictwo socjalno-zdrowotne.	2026 - 2028	NGO MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce Służba zdrowia	Środki NFZ Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Rządowe programy celowe ¹⁸ Program Pokonać bezdomność. Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 45

¹⁶ Zadanie zgodne ze wskaźnikami Strategii Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 roku; liczba gmin

¹⁷ Zadanie zgodne ze wskaźnikami Strategii Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 roku; liczba gmin

¹⁸ Zadanie zgodne ze wskaźnikami Strategii Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 roku; liczba gmin

2.4 DEINSTYTUCJONALIZACJA WSPARCIA OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Cel 1: Rozwój usług środowiskowych w gminie					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
1.	Realizacja dziennej usługi opieki wytchnieniowej dla rodziny i bliskich.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Fundusz Solidarnościowy (Program Opieka wytchnieniowa) Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 25
2.	Kontynuacja specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym ze spektrum autyzmu.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Rządowe programy celowe Fundusz Solidarnościowy Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 10
3.	Rozszerzenie usług wspierających osoby w kryzysie zdrowia psychicznego w miejscu ich zamieszkania (terapeuta środowiskowy, asystent zdrowienia, psycholog, koordynator, w tym wsparcie dla dzieci, młodzieży, dorosłych).	2026 - 2028	Placówki ochrony zdrowia poradnie leczenia uzależnień ŚDS MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Rządowe programy celowe i pilotażowe Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Środki NFZ Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba nowych usług – min. 1
4.	Uruchomienie i prowadzenie grup wsparcia, samopomocy: wykorzystanie potencjału osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	2026 - 2028	ŚDS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce MOPS w Bartoszycach Poradnia PP NGO	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba grup - min. 1
5.	Zwiększenie dostępności rehabilitacji społecznej w ŚDS w Bartoszycach.	2026 - 2028	ŚDS w Bartoszycach MOPS w Bartoszycach podmioty działające na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 5 osób
6.	Monitoring i aktualizacja Listy Usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	2026 - 2028	Wszystkie podmioty zaangażowane w opracowanie i realizację LPDI	w ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację	Liczba aktualizacji - 1

Cel 2: Rozwój alternatywnego mieszkalnictwa czasowego

Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
7.	Funkcjonowanie mieszkania wspomagane dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego z dostępem do usług środowiskowych	2026 - 2028	MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba miejsc - 3
8.	Funkcjonowanie Wspomaganej Społeczności Mieszkaniowej oraz Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego.	2026-2028	NGO Powiat bartoszycki	PFRON Program Samodzielność - Aktywność - Mobilność! Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe ¹⁹ Fundusz Solidarnościowy Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne” Budżet miasta Bartoszyce i powiaty bartoszyckiego	Liczba miejsc - 12

Cel 3: Tworzenie warunków do rozwoju usług

Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
9.	Działania promujące usługi społeczne w mieście oraz lista usług społecznych.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce NGO, inne podmioty	W ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację	Liczba wydarzeń - min. 1
10.	Organizowanie kręgów wsparcia.	2026 - 2028	ŚDS w Bartoszycach MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce NGO, inne podmioty	W ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba kręgów wsparcia – min. 3
11.	Wzmocnienie współpracy z podmiotami powiatowymi w zakresie usług zdrowia psychicznego.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce podmioty ochrony zdrowia NGO, inne podmioty	W ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację	Liczba inicjatyw - 1

¹⁹ Łączna wartość dofinansowania wynosi maksymalnie 625.000,00 zł na jedno mieszkanie dla jednej osoby wraz z częścią wspólną, w tym do 500 000 zł na realizację inwestycji do poziomu stanu surowego zamkniętego i 125 000 zł (czyli 25 % tej kwoty) na wykończenie i wyposażenie jednego mieszkania.

2.5 DEINSTYTUCJONALIZACJA WSPARCIA RODZIN Z DZIEĆMI (W TYM Z DZIEĆMI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI)

Cel 1: Kompleksowe usługi środowiskowe dla rodzin z dziećmi					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
1.	Kontynuacja oferty specjalistycznej dla rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze (programy celowe, warsztaty).	2026 - 2028	MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Rządowe programy celowe Fundusz Solidarnościowy Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba wydarzeń - 1
2.	Prowadzenie dziennej usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów/rodziców dzieci z niepełnosprawnościami.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Fundusz Solidarnościowy (Program Opieka wytchnieniowa) Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 25
3.	Kontynuacja usług: w tym opiekuńczych, specjalistycznej terapii dla dzieci z niepełnosprawnością, integracji sensorycznej, feedback i innych usług terapeutycznych. Doposażenie miejsc i sal specjalistycznych.	2026 - 2028	placówki oświatowe podmioty prywatne PPP Urząd Miasta Bartoszyce NGO	Rządowe programy celowe Fundusz Solidarnościowy Program „Za życiem” Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba osób objętych usługami - 30 Liczba miejsc doposażonych - 3
4.	Przygotowanie rozwiązania, które zaowocuje trwałą współpracą w postaci utworzenia zespołu multiprofesjonalnego oraz punktu konsultacyjnego	2026 - 2028	Sąd Rodzinny PCPR w Bartoszycach MOPS w Bartoszycach Urząd Miasta Bartoszyce placówki oświatowe placówki ochrony zdrowia KPP	Środki NFZ Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba utworzonych punktów - 1 Liczba osób - dodatkowy 1 etat
5.	Uruchomienie grupy wsparcia/samopomocy, wykorzystanie potencjału rodziców dzieci z niepełnosprawnościami.	2026 - 2028	NGO PPP PCPR w Bartoszycach MOPS w Bartoszycach placówki oświatowe placówki ochrony zdrowia	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba grup - 2

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Miejskiej Bartoszyce na lata 2026-2028

6.	Uruchomienie, na bazie posiadanych zasobów lokalowych, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z ofertą terapeutyczną (również dla rodziców).	2026 - 2028	Urząd Miasta Bartoszyce MOPS w Bartoszykach placówki oświatowe NGO instytucje kultury	MKRPA w Bartoszykach placówki oświatowe Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021 - 2027 Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba miejsc - 1
7.	Monitorowanie sytuacji dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą i uzależnieniem.	2026 - 2028	MOPS w Bartoszykach placówki oświatowe PPP NGO KPP placówki ochrony zdrowia Sąd Rodzinny	W ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację	Liczba osób objętych usługami - 60
8.	Monitoring i aktualizacji Listy Usług dla rodzin z dziećmi.	2026 - 2028	Wszystkie podmioty zaangażowane w opracowanie i realizację LPDI	W ramach bieżącej działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację	Liczba aktualizacji - 1
Cel 2: Rozwój alternatywnego mieszkalnictwa czasowego dla rodzin					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Możliwe źródło/-a finansowania	Planowany wskaźnik docelowy w 2028 r.
9.	Podjęcie działań w kierunku uruchomienia miejsca czasowego pobytu dla rodzin.	2026 - 2028	Urząd Miasta Bartoszyce	Budżet miasta Bartoszyce Alternatywnie: inne źródła	Liczba miejsc - 5

III. FINANSOWANIE USŁUG

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Miejskiej Bartoszyce wyznacza usługi, których osiągnięcie jest uwarunkowane wieloma czynnikami, w tym również finansowymi. Wśród źródeł przewidzianych w Planie w części II Operacyjnej wskazano możliwości finansowania z budżetu państwa²⁰. Są to m.in.:

- 1) Program kompleksowego wsparcia dla rodzin "Za życiem" - uchwała nr 160 RM z 20 grudnia 2016 r. w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”;
- 2) Fundusz Solidarnościowy - ustawa z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym: „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, „Opieka wytchnieniowa”, „Centra opiekuńczo-mieszkalne”;
- 3) Fundusz Dopłat - ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń;
- 4) Program wieloletni „Senior+” na lata 2021 - 2025 - Uchwała nr 191 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021 - 2025;
- 5) Resortowy Program „Opieka 75+”;
- 6) Program resortowy „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”;
- 7) Korpus Wsparcia Seniorów 2021 - 2025 (usługi sąsiedzkie i e-usługi);
- 8) Krajowy Plan Odbudowy;
- 9) Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego;
- 10) Programy pilotażowe MZ;
- 11) Fundusz Medyczny MZ;
- 12) Programy celowe uruchamiane na potrzeby Strategii Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 roku; Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021 - 2027, z perspektywą do 2030 r.

oraz inne programy poszczególnych resortów.

Ponadto realizacja zadań państwa na rzecz obywateli możliwa jest również w ramach funduszy celowych, tj.:

1. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; Program Samodzielność - Aktywność - Mobilność; Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe i inne celowe;
2. Narodowego Funduszu Zdrowia, programy zdrowotne zgodnie z art. 48 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej

oraz pozostających w dyspozycji:

1. Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie;
2. Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Zmiany systemowe w realizacji usług społecznych będą również finansowane **ze środków Unii Europejskiej** przewidzianych okresem programowania na lata 2021 - 2027. Środki Europejskiego Funduszu Społecznego+ (EFS+) na lata 2021 - 2027 będą przeznaczone na realizację działań w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych poprzez stymulowanie i finansowanie działań rozwojowych, na usługi gmin, rozwój mieszkalnictwa.

Zmiana sposobu realizacji usług społecznych odbywa się na poziomie społeczności lokalnych, jest powiązana z **realizacją zadań własnych jednostki samorządu terytorialnego i jej budżetu**.

Realizacja usług generuje koszty, których pokrycie wymaga zaangażowania państwa i samorządów. **Jednak konieczna jest również partycypacja w kosztach realizacji usług osób, na rzecz których te usługi są świadczone.**

²⁰ W oparciu o przepisy prawa, które regulują sposób ponoszenia kosztów realizacji zadań z zakresu administracji rządowej, rozwój usług społecznych będzie finansowany również w ramach środków na realizację społecznych programów rządowych.

IV. MONITORING

Monitorowanie wdrażania **Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Miejskiej Bartoszyce** odbywać się będzie w partnerstwie i przy udziale przedstawicieli podmiotów publicznych, placówek ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych, zaangażowanych w pomoc osobom dotkniętym problemami we wskazanych w dokumencie obszarach.

Systematycznie prowadzona będzie wymiana informacji, dotycząca ogłaszanych grantów, konkursów, premii społecznych, czy też innych możliwości finansowania usług przewidzianych w Lokalnym Planie.

Proces monitorowania będzie polegał na analizie stanu realizacji zaplanowanych usług i wskaźników w ramach poszczególnych obszarów deinstytucjonalizacji określonych w LPDI. Wszelkie zmiany znajdą odzwierciedlenie w:

1. Liście Usług Społecznych, którą Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach raz w roku zaktualizuje i upowszechni za pośrednictwem stron internetowych (MOPS i Urząd Miasta Bartoszyce),
2. tabeli osiągniętych wskaźników (przypisanych poszczególnym działaniom w Planie), która powstanie w ostatnim kwartale 2028 roku, w wyniku weryfikacji listy wskaźników części operacyjnej LPDI. Tabela zostanie przedstawiona Burmistrzowi Miasta Bartoszyce.

Informacje dotyczące realizacji działań przewidzianych w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji Gminy Miejskiej Bartoszyce oraz wynikające z procesu monitorowania, zostaną wykorzystane na potrzeby przygotowania kolejnej edycji dokumentu.